

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 0,93 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

POLITIKA V KRIZI?

Če se strinjamo s trditvijo, da je politika danes še vedno tista, ki mora dati odgovore na najbolj pereča vprašanja javnega življenja, in je obenem tudi umetnost možnega, potem moramo povedati, da je danes politika pri nas v krizi. To sicer ni nič novega, saj sodobnik ni nikdar zadovoljen s tem, kar ima, ampak hoče vedno več.

Če pogledamo samo na reševanje problemov, ki se tičejo nas, slovenske manjšine, potem vidimo, da stvari ne tečejo tako, kot bi morale. Tudi to ni nič novega, boste rekli. Res je, le s to razliko, da ima sedaj slovenska manjšina v Italiji zaščitni zakon, ki bi moral veljati, a kaže, da ni prave politične volje, da bi do izvajanja zaščitnega zakona prišlo. Razlogov je seveda veliko, a je prav politični razlog tisti, ki najbolj ovira izvajanje zaščitnega zakona za našo manjšino.

V Gorici in nasploh na Goriškem je bilo veliko besed že izrečenih na nekatere izjave deželnega tajnika stranke Slovenska skupnost in občinskega odbornika za čezmejno zadevo dr. Damijana Terpina, ki je v bistvu imel prav, ko je samo na glas povedal tisto, kar pripadniki slovenske manjšine mislimo, da pač pričakujemo izvajanje zaščitnega zakona tudi v mestu Gorica in ne le v bližnjih vaseh.

Med tolikimi nasprotovanji njegovim besedam so se našli tudi politiki, ki mu dajejo prav, zaskrbljujoča pa je tišina slovenske levice in še posebej Levih demokratov, in to tudi v luči bližnjih deželnih volitev, na katerih naj bi se pripadniki slovenske manjšine ponovno zbrali okrog enega kandidata, in sicer naj bi za predsednika dežele Furlanije-Juljske krajine volili Riccarda Illyja, katerega bo po zadnjih vesteh podprla celotna politična koalicija Oljka.

Težave t.i. slovenskih levih političnih sil pri nas so bile vedno v odnosu med narodno identiteto slovenske manjšine in stranko ali strankami, ki so seveda italijanske. Preprosto povedano: še danes imamo občutek, da si velik del slovenske levice ni točno na jasnem, kam in v kakšen kontekst naj postavi narodno identiteto slovenske manjšine, in tudi ne, kako naj se do narodne identitete vede.

Tu ne mislimo pisati nobenih ocen o tem, kako so se levičarske politične sile obnašale do tega vprašanja v preteklosti, ampak nas zanima, kako se bodo danes Levi demokrati in druge levičarske stranke vedle do tega vprašanja na bližnjih deželnih volitvah.

In mirno lahko zapišemo, da se bo ta problem pojavil takoj, ko bo šlo za Trst in tržaško občino, kjer, vsaj upamo, da bo tako! Slovenci ne bodo smeli pod nobenim pogojem pristati na to, da do izvajanja zaščitnega zakona ne bi prišlo. Preprosto povedano: Slovenci v Trstu ne smejo in ne smemo dovoliti, da bi do izvajanja zaščitnega zakona za slovensko manjšino ne prišlo tudi v tržaški občini, ker bi si tako sami rezali korenine, ker bi tako sami pristajali na natolcevanja gnilega dela Trsta, ki nas je vedno poniževal in bi nas rad tudi v prihodnje. Vprašanje je, kaj bodo tu storili Levi demokrati, ki so v Oljki največja stranka.

Dejstvo pa je, da Slovenci v nobenem primeru ne moremo pristajati na take rešitve, ki bi našo prisotnost v Trstu v najboljšem primeru zamolčevale, gotovo pa ne pravično reševale.

JURIJ PALJK

MALO SEMENIŠČE V VIPAVI

50 LET PLODNEGA DELA

“Na tem mestu bi vam rad iskreno rekel tople besede priznanja in občudovanja za vse vaše delo! Danes te lahko imenujem, dragi prijatelj in škof Metod, primorski Jeglič!” je med drugim dejal na sobotni slovesnosti v Vipavi ljubljanski nadškof dr. Franc Rode in tako v imenu vseh prisot-

nih škofov in več kot dvesto duhovnikov ter drugih gostov izrazil občutke občudovanja ob zlatem jubileju pomembne slovenske ustanove.

Kako pomembna ustanova, “resnična šola življenja in duhovnikov, a tudi častivrednih laikov”, kot so nas maturante Malega semenišča iz Vi-

pave v soboto, 19. t.m., imenovali na svečani akademiji ob 50. obletnici Malega semenišča v lepih prostorih te- lovadnice današnje Škofijske gimnazije, pove že dejstvo, da se je v Vipavi v 50 letih šolalo več kot 230 slovenskih duhovnikov in več kot 600 laikov.

JUP / STRAN 15

AKTUALNA TEMA

STRAŠILO DVOJEZIČNOSTI

V goriškem italijanskem dnevnem tisku lahko iz dneva v dan beremo pisma oziroma članke o zaščitnem zakonu št. 38 za Slovence v Italiji. Zdi se, da večina, zlasti italijanskih piscev, pozablja, da je to državni zakon republike Italije, ki se po vseh določilih mora izvajati. Tu bomo zlasti prispevke z negativnim prizvokom, kar je seveda zaskrbljujoče. Le redke so kakšne izjeme. Organiziral naj bi se celo poseben odbor, ki naj bi vodil te akcije desničarskih sil proti izvajanju zaščitnega zakona...

Prejšnji teden sem pod približno gornjim naslovom poslal članek goriškemu uredništvu dnevnika *Il Messaggero Veneto*, ki ga je objavil dne 18. oktobra. V njem sem navedel nekaj misli oz. dejstev, ki jih tu v sintezi ponavljam za naše bralce.

Med drugim se tu zaustavljam ob nekaterih vprašanjih, ki so za nas v Gorici bistvena. Če razni nasprotniki zaščite govore le o nekaterih mestnih rajonih, kjer naj bi se zakon izvajal (zlasti periferija, kot je Štandrež, Pevma-Štaver itd.), pa slovenski predstavniki zahtevajo celotno občinsko ozemlje Gorice, v katerem naj zakon velja. Tako se sprašujem: “Ali so slovenske, zlasti srednje ali višje šole morda nekje na Sabotinu ali pa na planjavah dolnjega toka Soče? Pa naši kulturni domovi, so morda na goriškem Krasu ali pa v mestnem središču? Podobno velja za slovenske gospodarske in finančne ustanove (kot banke). Pa časopisi, razne knjige in publikacije... ali se morda tiskajo in izhajajo na bregovih Vipave?!”

Nadalje se tu zaustavljam ob primerjavi z Južno Tirolsko, zlasti pa z Dolino Aosta. Tu na primer omenjam dejstvo, da se v samem središču te Doline, v mestu Aosta, recimo, glavni trg imenuje po znanem valdostanskem politiku, avtonomistu in protifašističnem bojevniku Emilu Chanoxu!

STRAN 6

ANDREJ BRATUŽ

OB NOVI ŠTUDIJU O OPTANTSKEM PREMOŽENJU

POGREVANJE SPOROV, TRST PA IZUMIRA

IVAN ŽERJAL

V tem tednu bi morali v Rimu predstaviti študijo o pravnem položaju premoženja italijanskih optantov v Sloveniji in na Hrvaškem. Študijo je izdelala posebna komisija, ki jo je lani ustanovila tržaška pokrajina v dogovoru s pokrajino Rim ter z občinama Trst in Gorica in katere člani so vidni izvedenci mednarodnega prava: Riccardo Luzzatto, Giorgio Gaja, Alberto Miele in Maurizio Maresca. Vsebine te študije za zdaj še ne poznamo, prejšnji teden pa sta se nanjo sklicevala ravno poslanec Menia in sena-

tor Camber v parlamentarnem vprašanju, v katerem sta med drugim trdila, da so vsi sporazumi, sklenjeni svojčas med Italijo in nekdanjo Jugoslavijo, zlasti Osimski sporazum iz l. 1975 in Rimski sporazum iz leta 1983, nični.

Dogodek je žalostna priča tega, čemu se posvečajo krajevne desnosredinske uprave in politiki v času, ko Trstu trda prede. Ravno v začetku tega tedna so namreč postali znani izsledki poročila predsednika tržaškega sodišča Roberta Mazzoncinija, iz katerih neizpodbitno izhaja, da Trst izumira. V za-

dnjem letu je prebivalstvo nazadovalo za 2.553 oseb. Priselilo se je sicer 4.340 oseb (od katerih 1.337 iz tujine), vendar se jih je izselilo 3.442. Skoraj dvajset odstotkov prebivalstva presega 60 let, medtem ko je mladih pod 14. letom starosti manj kot deset odstotkov. Trst doživlja tudi gospodarsko stagnacijo s povišanjem števila stečajev in zaskrbljujoč porast revščine. Mazzoncini odkrito pripisuje vzrok za tako stanje konfliktni situaciji, izhajajoči iz političnih napetosti, ki so posledica zgodovinskih dogodkov.

STRAN 6

Posvet

Prejšnji teden je bil v Trstu zanimiv posvet o narodnjaku in poslancu Josipu Vilfanu. (str. 6)

Omana v KCLB

V centru Bratuž v Gorici se nadaljuje razstava del slikarja Valentina Omana. (str. 7)

Manjšine

Predsednik zveznega odbora Confemili Domenico Morelli obiskal Trst in Gorico. (str. 10)

Oljkarstvo

Ponekod se že začneja primerna sezona za obiranje in predelavo oljk. (str. 14)

03 Jože Horvat / intervju

BARBARA BREZIGAR

10 Marja Feinig / Marko Tavčar

KOROŠKI DNEVI NA PRIMORSKEM

12 Jadranka Cergol

JOŽE BLAJŠ: NA KONICI JEZIKA

13 Marjan Drobež

NA VOLITVAH OKROG 40.000 KANDIDATOV

14 Mara Petaros

GOSPODARSKA SLIKA V ITALIJI

ŠE O EZULSKIH ZAHTEVAH

POGREVANJE VPRAŠANJA IMOVINE ISTRSKIH BEGUNCEV

ALOJZ TUL

Potem ko je Slovenija potrebovala več let, da je spravila z dnevnega reda odnosov z Italijo vprašanje vračanja tako imenovane zapuščene imovine istrskih optantov, se tega vprašanja sedaj loteva Hrvaška. Diplomaciji obeh držav, Italije in Hrvaške, sta se v času zunanjega ministra Ruggiera, se pravi pred letom dni, dogovorili, da bodo zadnji razgovori potekali na osnovi več javnih mednarodnih sporazumov med obema državama. V tem pogledu prideta v poštev predvsem Osimski sporazum iz leta 1975 in Rimski sporazum iz leta 1983, ki sta dokončno rešila vsa odprta vprašanja med Italijo in Jugoslavijo v zvezi z dokončnostjo meje med njima. Po zgledu Slovenije se je tudi Hrvaška obvezala poravnati svoj delež odškodnine za premoženja italijanskih optantov.

Italijanska stran pa je odprla vprašanje za tiste primere bivših italijanskih državljanov, ki so po vojni zapustili v

Jugoslaviji premoženje in se odselili, ne da bi formalno optirali za Italijo. V ta namen so se pred dvema tednoma sestali v Rimu predstavniki italijanskega in hrvaškega zunanjega ministrstva za začetek razgovorov o zgoraj omenjenem vprašanju. Glavna ezulska združenja niso imela ob tem posebnih pripomb.

Po tednu dni molka pa sta se oglasila tržaški senator Camber (Naprej Italija) in poslanec Menia (Nacionalno zavezništvo) in sporočila, da sta naslovila na zunanje ministrstvo, ministrstvo za Italijane v svetu ter ministrstvo za odnose z Evropsko unijo nujno vprašanje z zahtevo po pismenem odgovoru, v katerem trdita, da so sporazumi med bivšo Jugoslavijo in Italijo glede odškodnine za zapuščeno imetje izničeni zaradi spremenjenih okoliščin. Ker slovenska in hrvaška zakonodaja sedaj predvidevata vračanje nacionaliziranega premoženja zasebnikom, bi enako ravnanje moralo veljati za italijanske begunce. Omenjena tržaška parlamen-

tarca se v svojih trditvah sklicujeta na zaključke posebne komisije pravnih strokovnjakov, ki jo je pred časom ustanovila tržaška pokrajina. Od italijanske vlade zahtevata, da to stališče posreduje Sloveniji in Hrvaški. Če slednji ne bosta pristali na omenjeno tolmačenje sporazumov, bi morala Italija zadevo posredovati spravi komisiji Združenih narodov.

Zadnja pobuda tržaških parlamentarcev Camberja in Menie je marsikoga presenčila ne samo zaradi svoje ekstremiteti, temveč ker je njen namen izpodbijati pravkar obnovljeni dialog med Rimom in Zagrebom za rešitev eventualnih posebnih primerov v zvezi z nacionaliziranimi premoženji ob spoštovanju načela Pacta sunt servanda, za katero se je, kot reče, že izrekla tudi italijanska diplomacija. Zato zadnje pobude omenjenih tržaških parlamentarcev ni mogoče drugače tolmačiti kot poskus še naprej politično izkoriščati tragedijo beguncev.

BIVŠI PREDSEDNIK ZDA JIMMY CARTER

NOBEL ZA MIR

Dobitnik letošnje Nobelove nagrade za mir je nekdanji ameriški predsednik Jimmy Carter. To nagrado podeljuje

norveška Akademija v Oslu, medtem ko ostale pa švedska Akademija v Stockholmu. To zelo prestižno nagrado podeljujejo navadno tistim osebnostim, ki so si močno prizadevale za mir v svetu, za dialog in sodelovanje med narodi. Nekdanji predsednik

Jimmy Carter pa je tudi po obdobju svoje predsedniške vlade veliko delal za mir. Spomnimo naj samo na razne njegove pobude v Afriki, na Bližnjem vzhodu in na Balkanu. S tem je nedvomno torej nekdanji predsednik zaslužno prejel letošnjo Nobelovo nagrado za mir.

ZDA J. Carter je bil na oblasti v Washingtonu med leti 1977-81. Predsednik je izšel iz demokratske stranke ZDA in se je v dobi svoje vlade moral soočiti z različnimi hudimi problemi, ki so tudi prizadevali ZDA. Pri tem gre zlasti spomniti na znano afero ameriških talcev v Teheranu.

Jimmy Carter pa je tudi po obdobju svoje predsedniške vlade veliko delal za mir. Spomnimo naj samo na razne njegove pobude v Afriki, na Bližnjem vzhodu in na Balkanu. S tem je nedvomno torej nekdanji predsednik zaslužno prejel letošnjo Nobelovo nagrado za mir.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 532 052
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALIK

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA:

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 42 EVROV, SLOVENIJA 46 EVROV,

INOZEMSTVO 62 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 83 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

SLOVENSKA SKUPNOST / S SEJE DEŽELNEGA TAJNIŠTVA

ZAKON 38 IN DRUGI VOZLI

Do 15. oktobra naj bi občinski svetovanci priglasi paritetnemu odboru občine ali njihove dele, ki naj pridejo v seznam območij, ki so zaščitena po 4. členu zakona 38. Ravno tega dne se je v Nabrežini zbralo deželno tajništvo SSK, da bi preverilo dosedanje uresničevanje zaščitnega zakona. Na podlagi uvodnega poročila deželnega tajnika Damijana Terpina in obsežne razprave je moralo, žal, ugotoviti veliko zastojev ali celo negibnosti pristojnih oblasti.

Medtem ko se je šolsko ministrstvo zaradi pritiskov nacionalistične skrajne desnice ukvarjalo z zamenjavo ravnatelja deželnega urada za F-Jk Forteja, je npr. brezplodno minil še en pomemben rok, ki ga določa zaščitni zakon, tokrat za šolsko področje. Do 23.9. bi moralo predsedstvo vlade z odlokom določiti sestavo deželne komisije za slovensko ja-

vno šolstvo, ob tem pa bi moralo šolsko ministrstvo ustanoviti poseben urad za slovenske šole z izredno pomembnimi pristojnostmi (13. člen zakona 38). Zgodilo pa se ni nič, da sramotnega poglavja glasbenega šolstva in finančnih težav za šolstvo v Benečiji sploh ne omenjamo.

Glede seznama območij, ki so zaščitena po 4. členu, je tajništvo ugotovilo nesprejemljive zastoj in podčrtalo nujnost, da so vanj v celoti vključijo vse občine, v katerih smo Slovenci tradicionalno prisotni, kot to določa sam zakon.

Sestava seznama je postala predmet polemik in dezinformacij, čeprav gre predvsem za načelno opredelitev in priznanje obstoja manjšine, medtem ko so oblike izvajanja posameznih jezikovnih pravic odvisne še od nadaljnjih postopkov in odločanja deželnih ter krajevnih uprav. Sicer pa je SSK

tako italijanske kot manjšinske sogovornike pravočasno in pogosto opozarjala na nedomišljenost zakona 38, ki ne vsebuje seznama zaščitnih krajev.

Deželno tajništvo je obravnavalo tudi položaj po deželnem referendumu, na katerem so somišljeniki SSK in sploh Slovenci množično podprli levo sredino in Illyja. O obljubljenem novem volilnem zakonu, ki naj bi med drugim zagotavljal zastopstvo Slovencev v deželnem svetu, pa ni ne duha ne sluha, žal tudi zaradi nasprotovanja levice v Oljki, kljub obvezi, da se takoj po referendumu predloži sklop popravkov. Če ne bo prišlo do reforme, bodo potrebni jasni dogovori med Slovenci in v levi sredini za pravično in pluralno zastopnost Slovencev.

SSK je izrazila tudi zaskrbljenost zaradi težnje po izničenju gorskih skupnosti.

PREDLOG ITALIJANSKEGA FINANČNEGA ZAKONA

SREDSTVA ZA MANJŠINO RAZPOLOVLJENA!

V predlogu finančnega zakona za leto 2003, ki ga je izdelala italijanska vlada, je za kulturne ustanove slovenske manjšine v Italiji predvidena več kot polovico manj denarja, kot določa zaščitni zakon. Slednji nalaga državi, da letno oskrbuje naše ustanove z 10 milijardami starih lir, kar znaša več kot pet milijonov evrov. Predlog finančnega zakona pa predvideva 2,5 milijona

evrov, t.j. manj kot polovico predvidene vsote. Zaradi tega se spet postavlja pod vprašaj delovanje naših predvsem osrednjih ustanov, ki že itak prejemale osem milijard lir letno v okviru t.i. zakona za obmejna področja. Z vstopom v veljavo zakona 38 italijanska vlada ni refinancirala zakona za obmejna področja, v pr-

vem letu zaščitnega zakona pa je manjšina prejela od države (prek dežele Furlanije-Juljske krajine) le pet milijard lir. Dve milijardi je svojčas anticipirala dežela, ki pa si jih je potem tudi pridržala v naslednjem letu - 2002 -, ko je naša skupnost namesto predvidenih 10 milijard prejela le 8. Za prihodnje leto pa se - če bo vladni predlog obveljal in če ne bodo sprejeti popravki parlamentarcev leve sredine Illyja, Damianija, Budina in Marana - našim ustanovam slabo piše. SSO in SKGZ sta na gornjo vest ostro protestirala.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

POZIV K PRAVIČNEJŠI DRUŽBI

Še kako utemeljeno in tehtno je ob krizi Fiata povzdignil svoj glas L'Osservatore Romano. Ta ugledni časopis je označil način reševanja enega od simbolov italijanske države kot preprosto za nemoralnega. Pri tem početju naj bi namreč osrednjo vlogo odigrala le finančna računica, medtem ko naj bi bila skrb za ljudi potisnjena v drugi ali celo tretji plan. Toda ocena se ne zaustavi le pri navedeni ugotovitvi, pač pa navede dvojno bistveno pomembnih vprašanj, ki se ne tičejo le Fiata, ampak italijanske družbe v celoti in ne nazadnje tudi drugih držav razvitega sveta.

Pisec zaradi dogodkov okrog Fiata najprej izraža zaskrbljenost, če se nismo vsi skupaj znašli na robu zloma socialnega miru in sporazumevanja. Misel je jasna in nedvoumna: zlom socialnega miru ne pomeni samo večanja razlik med revnejšimi in bogatejšimi sloji, ampak pomeni lahko tudi možnost trsega sočlenja med njimi. Neposredno na to možnost se navezuje vse manjša vloga sporazumevanja, ko en del družbe enostransko in brez soglasja uveljavlja svoje družbene zamisli na škodo vseh drugih državljanov. Pri tem so praviloma oškodovani revnejši sloji in tako L'Osservatore Romano v isti sapi izrazi še drug razlog zaskrbljenosti, namreč realno nevarnost vse večje obubožanosti večjega števila družin, ki se že sedaj nahajajo v komaj zadovoljivih pogojih.

Tako ostrega in osveščujočega poziva prav gotovo že dolgo nismo zasledili, saj se odločno zavzema za večjo družbeno pravičnost

prav zato, ker je te pravičnosti premalo. Poleg tega meče luč na družbo v celoti: kako mislimo, da bomo reševali vse bolj kočljive gnotne probleme in probleme delovnih mest, če se nam odrešilna ekonomska rast dokazano odmika? Če smo resnicoljubni, kaj ni v teh časih ekonomska rast fata morgana oziroma le lep in varljiv privid? In če trenutno ni oprijemljivih osnov za nadaljnje izboljšanje življenjske ravni, kako bomo na njeno vse bolj opazno zniževanje sploh odgovorili? Bomo v imenu dobička uveljavljali le finančno računico, za ljudi pa nam v bistvu ne bo mar? Ali pa bomo poskušali postati bolj solidarni ter bomo postavili na prvo mesto človeka, ki je ne nazadnje največja vrednota?

Že pred volitvami je bilo jasno, da sedanja vladajoča večina izhaja predvsem iz prepričanja v podjetniško moč kapitala in da je solidarnostna socialna država v bistvu ne zanima, še več, v njej vidi zgolj strošek ali celo izgubo. Na tem mestu smo že mnogokrat izrazili mnenje, da je socialna država edina in nepogrešljiva kolektivna uresničitev solidarnosti do sočloveka in do vseh ljudi in da je brez nje solidarnost le prazna in puhla beseda. In kot opozarja L'Osservatore Romano, vodi pomanjkanje solidarnosti v obubožanje in predvsem v nepredvidljive napetosti. In prav tega nikakor ne bi smeli dovoliti, namreč da bi se raven celokupnih medčloveških odnosov v škodo vseh nas nevarno znižala.

UREDNIŠTVO V GORICI IMA NOVI ŠTEVILKI ZA TELEFON IN FAX:
telefon: 0481 532052 / fax 0481 548808

INTERVJU / BARBARA BREZIGAR

OBČUTEK ZA SKUPNOST IN ODPERTO DRUŽBO

JOŽE HORVAT

V krogu ljubljanske Nove revije so vas že pred meseci izbrali za kandidatko za predsednico države, zdaj pa je predsedniških kandidatov že devet. Vas je to rekordno število presenetilo? Ali pa vidite kakšno presenečenje med kandidati?

Ko sem se odločala za kandidaturu, nisem razmišljala, kdo bo ali ne bo kandidiral. Zato se s tem enostavno ne ukvarjam. Brez taktiziranja sem pripravljena ponuditi svoja prizadevanja in znanje ter predvsem sistem vrednot, ki so po mojem v politiki premalo prisotne. Ne vodi me želja po moči in oblasti. Povsem normalno sem pripravljena sprejeti, če ljudem ne bo blizu moj diskurz. Enostavno želim povezovati, gledati na ljudi brez predsodkov, dati možnost pobude vsem, ki želijo sodelovati v javnem življenju, želim pritegniti v odločanje ljudi z občutkom za skupnost. Zato se s protikandidati in njihovim številom ne ukvarjam. Na koncu pa število tudi ne bo tako veliko, saj mora neodvisni kandidat zbrati 5000 podpisov volivcev in to ni lahka naloga.

Čeprav ste neodvisna kandidatka, vas del občinstva v Sloveniji vidi na "desni" strani volilnega polja. Se vam zdi, da se je zelo neuravnotežena medijska javnost doslej objektivno opredeljevala do vaše kandidature?

Želela bi, da bi me javnost videla tam, kjer res sem. To pa je na strani odprte družbe, sem proti izolaciji. Sem za odprto družbo, v kateri vlada zdrava tekmovalnost. Mislim, da svet ni tako preprost, da bi ljudi razmetali na levo in desno. Takšne delitve so po mojem že davno minile. Strinjam se z dr. Janezom Maršekom, ki je v zvezi s tem pred časom zapisal: "Svet ni tako preprost, da bi ga razmetali na levo in desno in tako z njim teoretično opravil. Družba se začne tako, da postavi besedo - ne levo in ne desno - temveč v stavek, ki drži, zato ker za njim stoji človek, ki misli resno. Ne v imenu poštenja, temveč pošteno. Ne v imenu vere, temveč verodostojno." Kar se medijev in njihove reakcije na mojo kandidaturu tiče, sem za zdaj kar zadovoljna.

Za predsednico države kandidirate v času, ko so mednarodni odnosi spet na neki prelomni točki; le za primer, doba pokomunistične tranzicije se izteka, na življenje držav pa močno vplivajo posledice terorizma (od Indonezije, Indije, prek Rusije do zahodnih držav...).

Barbara Brezigar je edina ženska kandidatka za položaj predsednika Republike Slovenije. V vladi Andreja Bajuka je bila pravosodna ministrica, s svojo neodvisno držo pa si je že prej pridobila ugled med drugim kot vrhovna državna tožilka. Njena kandidatura za predsednico republike zato zbujajo vse več zanimanja in simpatij med volilci, saj javnomnenjske ankete kažejo porast njenih možnosti za zmago na novembrskih volitvah: trenutno je na 2. mestu. Kot zanimivost lahko omenimo, da je nečakinja znanega slovenskega kulturnika, gledališnika in kritičnega esejista Bojana Štiha (1923-1986).

V kakšnem (spremenjenem) svetu torej živimo, kaj to pomeni za predsednico/predsednika Slovenije?

V takšni situaciji se mi zdi vloga predsednice države, ki po naši ureditvi nima operativnih pristojnosti, še posebej pomembna. Prepričana sem, da se mora predsednik države oglašati takrat, ko je za kaj potrebno doseči širši konsenz, ko je potrebno umiriti strasti. Prepričana sem, da mora predsednik ali predsednica države dajati občutek varnosti in gotovosti. Opozarjati mora na temeljne vrednote, da ne bodo ljudje menili, kot pravi Vinko Möderndorfer v svojem delu *Gledališče v ogledalu*, da vse bolj živimo v svetu, kjer velja neiskrenost kot edino moralno pravilo za doseg cilja.

Domače prizorišče v tem času ob drugem močno zaznamuje - po mnenju nekaterih komentatorjev - nemoč opozicije, da bi aktualni oblasti zoperstavila svoje razvojne alternative in jih v javnosti učinkovito utemeljevala. Ali ta okoliščina lahko pomeni grožnjo demokraciji - in dodatne skrbi predsedniku države?

Prepričana sem, da je vsakemu demokratu jasno, da je za funkcioniranje demokracije vloga opozicije

S skupnimi močmi tistih, ki živimo v domovini, in tistih, ki živijo drugje, bomo veliko dosegli pri ohranjanju naše kulturne integritete.

nad vse pomembna. Zato smo državljani močne opozicije lahko samo veseli. Zato je tudi tako pomembno, da v demokratični državi obstaja pluralnost medijev. S tega vidika sem tudi vesela, da me podpirata obe glavni opozicijski stranki. Po mojem prepričanju mora biti predsednik države naklonjen temu, da opozicija kontrolira pozicijo, in mora biti naklonjen upoštevanju različnih pogledov, saj je politika tisto področje našega delovanja, kjer se krešajo mnjenja, kako bomo skupaj živeli, in se tiče prav vsakega od nas. To mora predsednik tudi nazvzven pokazati.

Nov predsednik države bo tudi osebnost, ki bo predstavljala slovensko državo v veliki skupnosti Evropske unije. Bo to poseben izziv za novega šefa države? Vsaj glede na to, da bodo v EU naposled združeni zamejski Slovenci in velik del izseljencev s t.i. matičnim narodom?

Prav gotovo je to poseben izziv, saj je prav v tem okviru vloga predsednika države tudi to, da Slovencem sporoči, da ni nevarnosti, da bi se v Evropi utopili, če bomo le premogli toliko samozavesti, da bomo zaupali v svoje sposobnosti in drugim brez napuha priznali njihove. Lep občutek je, da bomo naposled združeni z zamejskimi Slovenci. Prepričana sem, da mora postati Slovenija skupna domovina za vse svoje državljane, pa tudi za tiste, ki to niso, pa se čutijo z njo povezane. In to ne glede na to, kje živijo, kakšni so njihovi nazori in politična prepričanja. S skupnimi močmi tistih, ki živimo v domovini, in tistih, ki živijo drugje, bomo veliko dosegli pri ohranjanju naše kulturne integritete. Prav glede tega so zamejski Slovenci že v preteklosti veliko storili.

V Evropsko unijo si želi večina slovenskih državljanov oziroma Slovencev. Toda to ni skupnost, ki bi nas samo željno pričakovala - ne skriva tudi nevarnosti, da se v njej izgubi slovenska identiteta?

Na pridruževanje EU gledam z optimizmom. Prepričana sem, da je izolacija, ki je edina alternativa Evropi, slaba in pomeni samozadostno stagnacijo. Razvoj je mogoč samo v odpr-

ti družbi. Kot sem že rekla, le od nas samih je odvisno, kako bomo živeli v Evropi. Nobene nevarnosti ni, da kot Evropejci ne bi ostali tudi Slovenci. Že v preteklosti smo pripadali evropskemu kulturnemu prostoru in smo Evropi tudi že kaj dali. Vse je odvisno le od naše samozavesti. Globalizacija ni nujno slaba. Tisto, kar je dobro, ostane. Z globalizacijo ekološke in gospodarske probleme rešujemo skupaj. Zagovarjam tisto, čemur ustanovitelj svetovnega gospodarskega foruma Klaus Schwab pravi humana globalizacija - to je globalizacija gospodarstva, ki prinaša gospodarsko blaginjo, gospodarstvo pa mora služiti družbi in mora globalizacija prinesiti tudi socialne koristi.

Zunaj naših meja je slovenstvo nekaj, kar se mora sredi naporov vsakdanjega življenja še posebej potrjevati.

Kje v kontekstu prejšnjega vprašanja kot kandidatka za predsednico države dolgoročno vidite največ težav: so to prodaja domačega premoženja, nezaposlenost, notranja politična razklanost, prenizka rodnost, nezavarovana identiteta...?

Po mojem mnenju lahko največ škode naredi notranja politična razklanost, ker obstaja nevarnost, da zaradi tega zanemarimo interese Slovenije in se sicer legitimni parcialni in-

teresi prikazujejo kot nacionalni, to pa je slabo.

Katere segmente družbenih dejavnosti in gospodarskega razvoja bi bilo treba v Sloveniji najbolj podpreti, v kateri smeri iskati partnerstva in zaveznitva za nove čase?

Zanimivo bi bilo slišati, kaj bi v zvezi s tem rekla večina v slovenski politiki, ki je za to odgovorna. Moje mnenje glede gospodarstva pa je, da je perspektiva v razvoju storitvenih dejavnosti ter malega in srednjega podjetništva. Nadvse pomembno je izobraževanje, vlaganje v vzgojo in izobraževanje in v vse dejavnosti, ki imajo osnovo v znanju, skratka v dejavnostih, ki nimajo kratke sape. Vlagati je potrebno v tisto, kar imamo. Prepričana sem, da je pri Slovencih to prav znanje. Pomembne so tudi dejavnosti, ki ne ogrožajo okolja, pa vlagajo v ekologijo. Nadvse pomembna pa je tudi kultura, saj je kultura kot slovenska identiteta temeljni nacionalni interes. Predsednik države pa mora biti že po svoji funkciji predstavnik in zavetnik slovenske kulture.

In ker se že pogovarjate za slovenski teden v Italiji: vednost o njih je v "matici" zelo nizka. Na to so opozarjali le redki posamezniki, medtem ko je uradna politika "prespala" cela leta in za okrepitev etničnih meja ni storila (dosegla) menda nič (npr. daleč premalo se je zavzela za ustanovitev slovenske univerze v Kopru in Novi Gorici, kolikor ji ni celo nasprotovala). Čemu pripisujete to indolenca?

Takega odnosa do Slovencev, ki ostajajo Slovenci v neprimerno težjih pogojih kot mi doma, nikoli nisem razumela. Indolenca mi je nasploh tuja, še posebej pa je to nesprejemljivo v odnosu do Slovencev, ki živijo za mejo in ki se soočajo s problemi zato, ker so Slovenci. Takšno ravnanje je nesprejemljivo, saj je Slovenije toliko, kolikor smo je sposobni ohranjati za mejo. Verjetno se marsikdo premalo zaveda, da nihče ne živi v praznem prostoru, da slehernega človeka določajo jezik, pokrajina, tradicija, vera in soljudje in da je za nas v Sloveniji slovenstvo nekaj samoumevnega, zunaj naših meja pa je slovenstvo nekaj, kar se mora sredi naporov vsakdanjega življenja še posebej potrjevati. Odnos do zamejcev se prav gotovo kaže tudi v podpori ustanovitvi univerze v Kopru in Novi Gorici. Prepričana sem, da je primorska univerza potrebna tako z znanstvenoraziskovalnega vidika kot tudi iz nacionalnega interesa.

3

ČETRTEK,
24. OKTOBRA
2002

PRESEDNIŠKE VOLITVE V SLOVENIJI

OSTALO DEVET KANDIDATOV

Slovenska tiskovna agencija je v torek, 22. t.m., poročala, da nihče od predsedniških kandidatov ni izstopil iz predsedniške tekme, saj do roka, ki se je iztekel v ponedeljek, 21. t.m., o polnoči, nihče ni umaknil soglasja k

svoji kandidaturi. Republiška volilna komisija je na podlagi dokončnega seznama kandidatov v torek, 22. t.m., izžrebala vrstni red kandidatov za predsednika republike na glasovnicah. Tako bodo slovenske volivke in

volivci 10. novembra izbirali med devetimi predsedniškimi kandidati, in sicer (po vrstnem redu vlaganja kandidatur) med Barbaro Brezigar, Levom Kreftom, Janezom Drnovškom, Francetom Bučarjem, Antonom Beblerjem, Zmagom Jelinčičem, Gorazdom Drevenškom, Francetom Arharjem in Juretom Cekuto. Kandidati so za podporo svoji kandidaturi zbrali različno podporo. Tako Lev Kreft

(ZLSD), Janez Drnovšek (LDS) in Zmag Jelinčič (SNS) kandidirajo s podporo stranke in podpisi najmanj treh poslancev državnega zbora. Barbara Brezigar (podpirata jo tudi SDS in NSi), France Bučar (podpirajo ga še SMS, Demokrati Slovenije in Zeleni alternativa) in Jure Cekuta so si pridobili podporo volivk in volivcev, kar pomeni, da so zbrali najmanj potrebnih 5000 podpisov podpore. Ta po-

goj je izpolnil tudi France Arhar, ki je kandidaturu podprl tudi s podpisi desetih poslancev, in sicer devetih poslancev iz vrst SLS in neodvisnega poslanca Franca Čebulja. S strankarsko podporo in s 3000 podpisi pa kandidirata Anton Bebler in Gorazd Drevenšek. Beblerja podpirata še DeSUS in zunajparlamentarna Deželna stranka Štajerske, Drevenška pa Nova stranka.

PETDESET LET MALEGA SEMENIŠČA V VIPAVI

"BOGU HVALA!"

Koprski škof msgr. Metod Pirih je v Vipavi v soboto, 19. t.m., na slovesni akademiji ob 50. obletnici ustanovitve Malega semenišča imel kratek nagovor, ki ga objavljamo v celoti.

Spoštovani!

Gospoda ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Franca Rode, zastopnika mariborskega škofa dr. Marjana Turnška, brate v škofovski in duhovniški službi, vse, ki ste povezani z našim Malim semeniščem in vse tu zbrane s cerkvenega in civilnega področja, novinarje in predstavnike sredstev družbenega obveščanja, prisrčno pozdravljam.

1952 sem imel narejeno malo maturo v Pazinu, državno priznana. V počitnicah tisto leto sem prišel k prvemu rektorju vipavskega semenišča msgr. Ignaciju Breitenbergerju in ga prosil, naj me vzame v Malo semenišče v Vipavo, češ, zakaj bi jaz bil na Hrvaškem, če pa imamo doma svoje slovensko Malo semenišče. Rekel mi je, naj ostane tam, kjer sem, ker semenišče v Vipavi nastaja v težkih in negotovih časih.

Kljub oviram je seme, ki je bilo vsejano pred 50 leti, zrastle v drevo, v vinsko trto in obrodilo mnoge sadove. Zato, ker je Malo semenišče spremljal in varoval Gospod, je zaživelo, ves čas ostalo pri življenju in se razraslo ter razcvetelo. Mnogim mladim fantom iz vse Slo-

venije in še posebej iz naše škofije je semenišče pomagalo stopiti na pot za Kristusom, kakor so stopili apostoli, ali na kakšno drugo pot v naši družbi.

Ustanovitelju, apostolskemu administratorju dr. Mihaelu Torošu, rektorjem, vzgojiteljem, profesorjem, sestram noterdamkam, dobrotnikom, uslužbencem, vsem živim in rajnim izražam v imenu vse škofije svojo iskreno in veliko zahvalo za opravljeno delo na človeškem, duhovnem, umskem in kulturnem področju za blagor Cerkve in slovenskega naroda.

Bogu se zahvaljujemo za zlati jubilej in za vse, ki so znali brati znamenja časa ter prepoznati, kaj Duh govori Cerkvi.

Gospod nam zaupa današnji in jutrišnji dan. V zadnjem času se vedno več dijakov in dijakinj odloča za življenjski poklic in trajno izbiro šole po srednji šoli, zato smo v Vipavi, kjer je verska tradicija vzgoje in izobraževanja že 50 let, zgradili novo središče: Škofijsko gimnazijo in preuredili semenišče v dijaški dom. Te ustanove so novo upanje Cerkve in našega naroda na začetku novega tisočletja. Vrata semenišča so tudi danes na stečaj odprta za vse, ki jih Gospod kliče v svojo posebno službo.

Drago naše semenišče!

Vsi tu zbrani te ob tvojem zlatem jubileju in prvem svetem letu

prisrčno pozdravljam. Povzdigni svoje oči in pogled naokrog, koliko nas je danes prišlo k tebi. Zavezujmo se, da bomo s teboj povezani z lepo besedo, z dobro mislijo, z gorečo molitvijo in odgovornim delom, da bo Gospod tudi preko nas vseh izbral in klical fante in dekleta v svoj vinograd in na svoja polja.

DARUJTE ZA ŠKOFIJSKO GIMNAZIJU V VIPAVI!

Zlati jubilej vipavskega semenišča je za nami. Za prenavo semenišča in sodobno urejeno Škofijsko gimnazijo je bilo potrebno veliko truda, denarja in ne nazadnje tudi bančnih posojil. Vsi stro-

ški bremenijo gospodarsko šibko koprsko škofijo in je zato vsak dar za prihodnost primorske Cerkve in Primorske še kako dobrodošel.

Tudi v našem uredništvu zbiramo prispevke za vipavsko semenišče.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

30. NAVADNA NEDELJA

"Tujca ne izkoriščaj in ne zatiraj ... Ne zatirajte nobene vdove in sirote" (2 Mz 22, 20. 21).

"Ljubim te, Gospod, moja moč in moja skala" (Ps 18, 2).

"Besedo te sprejeti v veliki stiski in z veseljem Svetega Duha" (1 Tes, 1, 6).

"Učitelj, katera je največja zapoved v postavi" (Mt 22, 36. 5 Mz 6, 5)?

Farizeji, saduceji, pismouki, veliki duhovniki, bogati in revni, tudi apostoli in drugi, sprašujejo Jezusa o najrazličnejših zadevah. Včasih pa bi ga nekateri izmed njih radi skušali in spravili v zadrego, drugi pa bi ga najraje pobili (Mt 13, 57; Mr 6, 3; 11, 18; 12, 15).

Farizej se zdi v današnjem evangeliju pošten. Saj se celo razgledan človek spriči desetih zapovedi in vseh dodatnih zakonov in predpisov, ki jih je za cel zakonik (nad 600), ne znajde. Zaradi tega je v nevarnosti, da se oklene le zunanega spolnjenja Postave in prerokov. Tako si nalaga nezno bremena (Mt 23, 4) ali pa vse skupaj zavrže kot nekaj nemogočega. Kljub temu Jezus pravi, da ne bo prešla niti ena črka ali črtica postave (Mt 5, 18), a farizeju odgovori odkritosrčno, zato da njega in poslušalce usmeri k ljubezni. Bog hoče namreč svobodne ljudi, take, ki niso pod zakonom strahu in

manjvrednosti, marveč z veseljem služijo Bogu in bližnjemu. Saj on ljubi veselega darovalca (2 Kor 9, 7).

Zakonik zaveze, ki je bil dodan sinajskim zapovedim, ter vsi predpisi so le v pomoč pri izpolnjevanju največje zapovedi, t.j. zapovedi ljubezni do Boga in bližnjega (5 Mz 6, 5). Odtod vsak človek z lahkoto in z vso gotovostjo ve, kaj je Božja volja. Predvsem pa spozna, da je Bog usmiljen in je zato do vseh bogat v usmiljenju (Ef 2, 4), še posebej pa se zavzema za tujca, siroto in vdovo, za ubogega in šibkega, ki jim prisluzne in jih potrjuje v zavesti, da jih uslišuje, ko k njemu vpijejo. Za Boga ljubezen ni teorija, marveč je dejavno usmiljenje do človeka. On je namreč z vsem srcem, vsem mišljenjem in vso močjo pri tujcu, siroti in vdovi. Potemtakem Bog ne dela več drugega v nebesih, kot da skrbi za uboge in brezpravne. Vsak, kdor hoče k mizi njegovega kraljestva, mora imeti usmiljenje in ljubezen do ubogih kot nepogrešljivo svatovsko obleko (Mt 22, 11). Izraelci ne smejo pozabiti, kaj je Bog zanje storil v Egiptu, ko so postali ničla. Tedaj jih je on rešil, in sicer iz najhujše sužnosti (5 Mz 5, 15). Bog prepoveduje Izraelcem posojanje denarja na obresti (2 Mz 22, 24).

Današnja posojila so in morajo biti poštena, ni pa pošteno izkoriščanje ubogega in tudi narodov in celin, ki se ne morejo dokopati do svobode, marveč se bodo še naprej vrteli v človeka nevednih razmerah: brez pitne vode, brez zadostnega kruha, brez stanovanja, brez higiene, brezposelnosti, bolni in brez zdravil, brez izobrazbe. Vse to Boga hudo boli, a on od nas zahteva, da kot njegovi otroci in služabniki zastavimo vse svoje moči za konkretno pomoč sočloveku. Apostol Pavel postavlja za zgled ljubezni Solunčane. Njihova ljubezen je namreč sad vere. Od malikov so se spreobrili k žive-

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

IZKORENINITI SAMOLJUBE!

Erotična ljubezen je nekaj prehodnega, v smislu, da je na poti zakonskega življenja etapa, ki se lahko prelevi v deviškost. Deviškost pomeni v svojem izvirnem pomenu dovršenost človeške ljubezni, ki odkrije v svojem srcu božjo ljubezen in se ji preda. Deviškost je najvišja stopnja predaje drugemu z ljubeznijo po ljubezni in v ljubezni, ki je od Boga. Večkrat in zmotno smo deviškost razumeli v povezavi z "nunami" in duhovniki, vendar deviškost je za človeka prava revolucija duha, ujema se z življenjsko izpolnjenostjo osebe in je cilj krščanskega življenja. Ne more pa biti pogoj, da postaneš kristjan. Pogoj, da si lahko kristjan - zavzelo bo morda neobičajno - ni moralno življenje, ampak osebno srečanje in spoznanje Kristusa kot prijatelja in odrešitelja. Moralno življenje sledi temu "resničnemu" srečanju. Če bi Kristus zahteval moralnost kot predpogoj, bi nikoli ne poklical cestnarja Levija, ki se je kasneje preimenoval v Mateja, ne bi srečal Zaheja, ki se je po Jezusovem obisku na domu spreobrn timer, ali prešutnico, ki ni več grešila, ali bogatega mladeniča, ki se je zdel moralno neoporečen, vendar še navezan na svoje imetje. Deviški človek postaneš, se ne rodiš.

Zelo reduktivno bi bilo razumeti deviškost le s fizičnega vidika. Potemtakem ne bi imeli v zgodovini krščanstva nekega Avguština ali Ignacija Loyolskega, pa še ogromno drugi umrlih in živčih, ki se jim je življenje dejansko spremenilo, potem ko so se tudi oni srečali z Gospodom. Vse to, da namignemo na smer krščanske poklicnosti oz. življenja.

Zakonska ljubezen se izraža v plodnosti družinskega življenja, ker prav prehojena pot iz erotične ljubezni v zastoj, celostno, deviško, agapično (caritas) ima svoj vrhunec v družini. Kako naj to razumemo? Oseba, ki nima bivanjske gotovosti, da je ljubljena, potrebuje naslombe na drugega, ker duhovno in psihološko išče nekoga, na katerega bi se naslonila. Če

živi spolno ljubezen v njeni resnici, je prvi sad te bivanjske trdnosti, ki temelji na logiki odnosov, na logiki trdnega zaupanja v drugega, skratka ljubljenosti. Dokler nimaš v sebi gotovosti, da si ljubljen, ne moreš ljubiti in tavaš naokrog v iskanju ljubezni. Ko pa prideš do te notranje bivanjske trdnosti, v kateri postaneš sposoben ljubiti, takrat je tudi dozorel čas za otroke. Drugače so lahko otroci predmet neurejenih navezanosti staršev, postanejo sredstvo potešitve starševskih potreb po nedozorelem afektu. To ima resne posledice na vzgojo in rast samih otrok: nikoli ne bodo sposobni za življenje. Je zmeraj bolj jasno, da v družinski pastoralni ni potrebno podarjati nujnost številnih družin ali pogrešanje številnih družin. Rojevanje otrok je posledica postopne prepričanosti staršev, da so ljubljene in zato sposobni ljubiti. To predpostavlja odprto družino, skupnost ljubečih odnosov, ki postaja sposobna sprejemati v svoj krog prijatelje, sosedje, tujca. To je velika milost oz. dar. Najpomembnejše pa je, da se par odgovorno loti duhovne avanture izkoreninjenja lastnega samoljuba. Drugo je vse milost. In na tej poti izkoreninjenja zakonca z konkretno odgovarjanostjo s svojim življenjem temu, kar Božja zapoved govori o zakonski plodnosti in o razmnoževanju. Bolj bosta zakonca živela svojo erotičnost v luči spremenitve v zastoj, deviško ljubezen, bolj bosta v njej rastli razpoložljivost in odprtost življenju, zavračanje preračun; in otroci se bodo rodili v okolju, ki jih bo popolnoma sprejemalo in jim omogočalo primerno pripravo za življenje v duhu modrosti, ki je od Boga.

mu Bogu. Njihova vera se je kot ljubezen razširila vsenaokoli. Nikjer drugje Pavel ne hvali tako močne vere kot prav pri Solunčanih (1 Tes 1, 5c-10). Njihova vera je pozneje rodila solunska brata sv. Cirila in Metoda, tako da sta prinesla v Cerkve svežino ljubezni do Boga in človeka, do vsakega človeka, do drugačnega. Doživljala sta očitke in grožnje, Metod celo konfinacijo, a sta vztrajala kljub hudemu trpljenju. Tako sta dosegla priznanje slovanskega bogoslužja v materinem jeziku. Dvigala sta namreč človeka po jeziku in kulturi, kar je za zahodno Cerkve prišlo do izraza, t.j. do uporabe materinščine v bogoslužju, šele čez približno 1100 let. Temelje vere v Solunu je sicer postavil apostol Pavel, a sam pravi, da je to dejanje močno delo Svetega Duha, ki celo v veliki stiski ljudi napolnjuje z veseljem (1 Tes 1, 6). Tako v začetku Cerkve kakor danes je središče oznanjevanja v spreobrnitvi k Jezusu Kristusu, ki je umrl in vstal in ki bo zopet prišel. A že zdaj nas rešuje pred prihodnjo jezo (1 Tes 1, 10).

Sv. pismo večkrat ponavlja prvo in največjo zapoved zato, da nas vedno znova spominja na ljubezen do Boga in človeka. Saj merimo ljubezen do Boga, ki ga ne vidimo, po ljubezni do človeka, ki ga vidimo (1 Jn 4, 20). Ljubezen do Boga je prva in največja, a ljubezen do človeka je prva v izpolnjevanju.

Poslednja sodba je že zdaj vsa živa, ker jo sami pripravljamo po ljubezni ali po preziranju Jezusa v sočloveku (Mt 25, 31-46). Sredi zapovedi in prepovedi, ob srečanju s križem in trpljenjem nas tolaži beseda, ki jo je zapisal evangelist Janez: "Bog je ljubezen, in tisti, ki ostaja v ljubezni, ostaja v Bogu in Bog ostaja v njem" (1 Jn 4, 16).

MISIJONI

MISIJONAR DANILO LISJAK

SVEŽE NOVICE
IZ KONGA

Spoštovana gospa Jožica in vsi pomočniki in dobrotniki Karitas na Vipavskem in Goriskem!

Prisrčen misijonski pozdrav izpod še vedno grozečega vulkana na vzhodu Konga, ki je podoben dimniku kakšne termoelektrarne. Kaže, da se ga več ne bojimo, saj je v teh dneh nevarnost vojne tako razvidna, da nam le ta ježi lase in preizkuša živce. Verjetno ste obveščeni po zaslugi Misne o velikih pobojih severno in južno od nas. Tokrat gre zares. Ruandska vojska se je umaknila in zdi se, da ne bo več posegala v Kongu. Vendar se nič ne ve, saj nered, ki ga s strahom opazujemo, želijo tisti, ki bi še naprej radi kradli to deželo, zanje preveč zanimivo zaradi rudnega bogastva. Naj bodo te vrstice kot povabilo za Vašo naklonjeno molitev na samo misijonsko nedeljo, saj nas lahko le Previdnost obvaruje pred tem drugim "vulkanom", ki bo verjetno hujši od tistega v januarju.

Žal mi je, da nisem še mogel poslati fotodokumentacije o razdelitvi pomoči našim 800 šolarjem Don Boscovega Centra za mlade in sirote, ki so 9. septembra pričeli z rednim poukom in se v teh dneh že bližajo prvi redovalni konferenci. Posebno mislim na učence iz Vipavskega Križa, s Cola, iz Solkana in Dobravelj, ki so poslali celo kuverte za odgovor. Poskušal bom poslati fotografije na te šole takoj, ko mi bo to mogoče. Sam sem prišel le proti koncu delitve pomoči v šolskih potrebščinah in sladkarijah, zato sem ujel le zadnje "ostanke". Nekaj bo le moč videti in šolarji bodo gotovo še naprej odpirali srca za podobne akcije v gradnji mostov prijateljstva z otroki iz tretjega sveta, posebno najbolj revnimi.

V teh dneh smo veseli sveže pomoči iz Slovenije: Jerneje iz Dornberka in Janija iz Postojne, ki imata kar preveč dela v urejanju humanitarne pomoči v skladišču in pripravih prostora za nove pošiljke, ki so že na poti. Zelo hitro sta se vživela in sploh ne vem, če bosta hotela še domov konec decembra. Seveda delita z nami skrbi teh zadnjih dni, ko morajo biti potovalni kovčki v stalni pripravljenosti na u-

mik. Otroci pa nas preveč zaposlujejo, da bi stalno "glodali" ta problem. Center se v teh dneh na hitro pripravlja na sprejem otrok sirot (40) s severa - Bunia - ki so jih neke sestre uspele rešiti pogube, potem ko so pobili celo bolnišnico. Ne vemo točno, kdaj jih bo ONU, ki nemo opazuje vse te grozote, pripeljala v Gomo k nam. Sestre so od šestih skupnosti bile prisiljene zapreti že štiri in drugi dve sta v evakuaciji. Ali bo preselitev k nam zares rešitev, potem ko je ogenj tudi pred našo hišo? Imamo že nekaj otrok s severa, ki so vsi travmatizirani in smo morali prepeljati neko dekle v škofijiški center za mentalno zdravljenje, ker se ji je "vergalo" in je celo noč motila otroke.

Sicer pa je zdravstveno stanje naših otrok dobro in moremo pomagati tudi drugim v podobnih centrih za otroke tako v mestu kot v notranjih misijonih. Solidarnost se je po izbruhu vulkana še povečala. Po pomoči dobrotnikov se pomoč preizkušanim v lavi nadaljuje. Hiti se z izgradnjo zasilnih domov, vendar je še več kot 3000 družin brez domov in čakajo v kampu nedaleč od Gome. Morajo si iskati parcelo za gradnjo novega doma, ki ga zagotavlja Karitas ameriški Aid and Action. Vendar priti do parcele ni lahko. Pošteni kristjani nam veliko pomagajo pri nakupu parcel. Ljudje pa že silijo na ohlajeno lavo in zidajo mejne zidove na svojih parcelah, pokopanih pod lavo.

Toliko za danes. Prosim, če posredujete tole poročilo še drugim župnijskim Karitas in šolam. V kratkem bi rad napisal še zahvalo podjetjem in privatnikom, ki so prispevali za kontejner.

Zahvala tudi g. Mateju za naklonjenost in dobroto. Pozdravljam vse dobrotnike in vaše pomočnike-garače. Lepo misijonsko nedeljo! Z našimi otroki vsak večer molimo za vas rožni venec.

Zbogom!

HVALEŽNI DANILO, VILKO, JERNEJA IN JANI

MLADA PEDAGOGINJA IZ GROSUPLJA

MISIJONARKA ODHAJA
V BRAZILJO

JAKOB MÜLLER

Ljubljanski nadškof dr. Franc Rode je na misijonsko nedeljo, 20. oktobra, dipl. socialni pedagoginji Alenki Oblak (26 let) med slovesno sv. mašo izročil laiški misijonski križ.

Nismo gradili le cerkve iz betona in železa, v naši župniji raste z Božjim blagoslovom tudi živa Cerkev, za njeno rast pa priča tudi Alenka Oblak, ki kot laična misijonarka odhaja v Brazilijo, je v uvodnem nagovoru poudaril dr. Peter Hostnik, predstavnik župnijske skupnosti Grosuplje, 20 kilometrov jugovzhodno od Ljubljane.

V slavnostni pridigi je nadškof dr. Franc Rode s sv. Pavlom ponovil Kristusovo naročilo: "Širite veselo oznanilo", in se nato vprašal kako naj ljudje kličejo po odrešenju, po smislu življenja, če ne verujejo, in kako naj verujejo, če niso slišali, ker ni nikogar, ki bi bil k njim poslan. Vendar Božje usmiljenje pošilja misijonarje, da oznanjajo odrešenje doma in v daljnem svetu. Slovenski metropolit je svoj nagovor zaključil z željo, naj bi bilo takih, ki odkrijejo svojo poklicanost sodelovati pri misijonskem delovanju Cerkve, še veliko, nakar je Alenki Oblak podelil misijonski križ.

Alenka Oblak, doma s Sp. Slivnice pri Grosupljem, se je nato za pomoč in razumevanje zahvalila staršem, bratu in sestri, skavtom, sošolkam in sošolcem, pevskemu zboru sv. Mihaela in vsem molivcem in molivkam. Povedala je, da je že od 13. leta gledala slike otrok iz Afrike in se spominjala dveh sester svoje babi-

ce, misijonark v Južni Afriki, razmišljala o misijonarskem klicu. Njena odločitev je nato postopoma rasla ob pogovoru s kaplanom Andrejem Sajem, ob srečanju z misijonarjem minoritom Mihom Drevenškom in ob srečanjih z afriško duhovno glasbo. V

Braziliji, kamor je zdaj poslana, želi ljudem, s katerimi in za katere bo delala, prinesiti sporočilo, da so kljub revščini ljudje vredni vsega spoštovanja in da jih ima Bog rad.

Od Alenke Oblak so se posebej poslovlili pevci in pevke župnijskega pevskega zbora sv. Mihaela, v katerem je bila vrsto let altistka, in katoliški skavti stega Topol, v katerem je bila kot Brihtna koala 11 let četovodja oziroma stegovodja. Kot članica skavtskega troja za mednarodne odnose je v preteklih letih obiskala Malto, Češko in Italijo, zasebno pa tudi Čile in Mehiko.

Ob koncu so združeni pevski zbori imeli krajši koncert cerkvenih in duhovnih pesmi, zapeli pa so tudi Sambo de Brasil.

Laična misijonarka Alenka Oblak bo še ta teden odpotovala v Corumbá, brazilsko mesto na meji z Bolivijo, kjer bo delovala v Don Boscovem mestu, misijonskem središču, ki ga vodi slovenski salezijanec p. Ernest Saksida. V njem skrbijo za revne otroke, zlasti za otroke z ulice, da se lahko šolajo. Sredstva zbirajo tudi z botrstvi, ki se lahko sklepajo tudi na Misijonskem središču v Ljubljani (tel. +386 01 3005950; e-mail: misijonska.postaja@rkc.si). Za popolno oskrbo enega otroka prispeva boter 22 € mesečno.

ka po oddelkih - kapelah strogo razdeljena med različne veroizpovedi. Obe ženski ob

SVETNIK TEDNA

25. OKTOBRA

SILVESTER ČUK

KRIZANT IN DARJA,
MUČENCA

Danes godujejo tiste žene in dekleta, ki jim je ime Darja, Darja ali Darinka in jih je na Slovenskem kar precej. Ime Darja izhaja iz perzijsčine, kjer so se trije kralji imenovali Darij oziroma Darej, kar je prvotno pomenilo „posestnik, mogočnej“. Nebeška zavetnica današnjih godovnjakinj je sv. Darja, katere spomin obhajamo skupaj z njenim možem Krizantom.

Ni mogoče natančno ugotoviti, kdaj sta svetniška zakonca pretrpela mučeništvo; izročilo govori za tretje ali četrto stoletje. Njun grob na rimskem pokopališču ob novi salarijski cesti je papež Damaz sam okrasil z latinskimi napisom. Ob navalu Gotov v 6. stoletju je bil razdejan, papež Hadrijan I. pa ga je dal kasneje obnoviti. Njuno češčenje se je iz Rima širilo proti severu Italije ter od tam v Francijo in nemške dežele. Njun praznik se obhaja na današnji dan že od leta 450 dalje in ga naveda Hieronimov martirologij. Njuni sveti ostanki danes počivajo v pozlačeni leseni krsti v benediktinskem samostanu Munsterfeld južno od Kölna. Nekaj relikvij je prinesel leta 830 v Salzburg nadškof Adalwin z romanja v Rim. Krizanta in Darjo so za svoja zavetnika izbrali sodniki.

Opis njunega trpljenja je iz poznejše dobe in se bere kot poučna zgodba, nima pa zgodovinske vrednosti. Krizant je bil že kristjan, ko ga je oče silil, naj se krščanski veri odpove. Vse je bilo zaman, zato ga je dal zapreti s petimi deklinami, ki naj bi ga zapeljale. Te so se pogrezile v trdno spanje, tako da z njimi ni bilo nič. Modra, boginji Vesti posvečena devica Darja naj bi Krizanta pregovorila, da zataji krščansko vero.

Med njima se je razpletel pogovor o verskih vprašanjih in Krizant je o krščanstvu govoril tako prepričljivo, da je Darjo spreobrnul. Končno sta v očetovo veselje sklenila, da se bosta poročila, med sabo pa sta sklenila zaobljubo devštva. Zdaj sta skupno spreobračala ljudi h krščanstvu. Neki knez (sodnik), ki je preganjal kristjane, je dal Krizanta vreči v smrdljiv hlev, ki pa se je napolnil s prijetnim duhom, ko je svetnik stopil vanj. Darjo je dal zvleči v hišo k vlačugam. Toda lev, ki je ušel knezu iz ograjenega prostora, je varoval Darjo pred moškimi. Tudi služabnike, ki so hoteli Darjo zgrabiti, je prestrašil, ni jim pa storil nič hudega. Zdaj je knez ukazal, naj zakurijo veliko grmado, na kateri naj bi sežgali Krizanta in Darjo z levom vred. Darja je levu ukazala, naj gre proč. Svetnikoma tudi ogenj ni nič škodoval, zato so ju vrgli v jamo ter živa zasuli s peskom in kamenjem, kjer sta se zadušila. Tako sta dosegla venec mučeništva.

Na današnji dan obhajamo tudi spomin bratov Krišpina in Krišpinijana, ki sta bila doma iz Rima. V času Dioklecijanovega preganjanja sta se okoli leta 303 zatekla v Galijo (sedanja Francija), kjer sta se izučila čevljarstva in revežem zastoj popravljala obutev. Kmalu so ju zaradi krščanske vere prijeli in usmrtili. Omenjamo ju zato, ker sta zavetnika čevljarjev, strojarjev, sedlarjev ter krojačev in tkalcev in je bilo njuno podobo mogoče najti v številnih delavnicah, zlasti čevljarstvih.

PRIČEVANJE IZ SVETE DEŽELE

PISMO IZ IZRAELA (9)

TEREZA SREBRNČ

Približujem se svojemu cilju - staremu delu mesta, ki se mi že odpira s svojim močnim sivim obzidjem, s kupolami in zvoniki cerkva, z Davidovo trdnjavo in z mestnimi vrati. Vedno znova me ta pogled očara in prevzame, saj je edinstven... Namenjena sem v baziliko božjega groba. Tlakovane uličice "suka" (na sliki) - tržnice oz. trgovine po prazne in čisto pometene, da se zlizani tlak svetlika v jutranjem son-

cu. V svetišču božjega groba se vrstijo maše v različnih jezikih. Ob pol osmih pa imajo franciskani svojo glavno, slovesno, v latinščini in z gregorijanskim petjem. Zbere se nas kakih deset patrov, tri gospe in mežnar, ki brezhibno vse urejuje. Orgle mogočno odmevajo pod starodavnimi oboki in njih glasovi se mešajo z glasnim petjem grškopravoslavni ali armenskih redovnikov. V začetku te tako mešanje molitve, petja, glasov moti, a potem se privadiš, saj je bazili-

meni kar večje sodelujeta s petjem, meni gre težje. Nad kapelico božjega groba se svetlo dviga zlato poslikana kupola in zvoki orgel silijo prav tja, kot bi pričali, da Njega ni v grobu, da je vstal in živi. Po maši se posvetim meditaciji v bližnji kapeli. Usedom se pred bronasto reliefno podobo Vstalega, ki je srečal svojo mater. Roki obeh se dvigata v objem.

dene spokojnost tega kraja in občutek zavarovanosti v objemu starodavnih zidov, ki še diha vso razburkanost in pestro preteklost! Vse mirno je. Ko se sramežljivo oglašijo prvi znaki lakote, pospravim svojo malico kar na tlakovnem dvorišču pred svetiščem. Policaja, ki bolj leno varujeta sveti kraj, se nasmiha in prijazno kimata. Nevarnosti na tem območju ni.

OBVESTILO

DARUJTE V Sklad msgr. Jakoba Ukmarja: kdor želi darovati v Sklad, lahko to stori prek tekočega računa Združene kraške banke številka 19185 (Ukmarjev sklad).

V NARODNEM DOMU V TRSTU

POSVET O ŽIVLJENJU IN DELU JOSIPA VILFANA

IVAN ŽERJAL

Znanstveno raziskovalno središče Republike Slovenije iz Kopra, Narodna in študijska knjižnica iz Trsta in Zgodovinsko društvo za Južno Primorsko so v četrtek, 17. t.m., v Narodnem domu v Trstu priredili celodnevni posvet o življenju in delu primorskega pravika, narodnjaka in poslanca v rimskem parlamentu Josipa Vilfana. Posvet je sodil v okvir že ustaljenega večletnega sodelovanja med temi slovenskimi znanstvenimi ustanovami z obeh strani meje, ki so si zadale nalogo, da osvetlijo like pomembnih slovenskih primorskih politikov od srede 19. stoletja dalje. Doslej sta bila obravnavana Josip Agneletto in Virgil Šček, sedaj pa je prišel na vrsto Josip Vilfan, katerega ime je neločljivo povezano z zgodovino tržaških Slovencev in njihovega organiziranja življenja v zadnjih letih habsburške monarhije in v obdobju fašizma. Josip Vilfan je bil namreč predsednik političnega društva Edinost od leta 1910 do razpustitve leta 1928, član tržaškega mestnega in deželnege sveta v letih 1909-1914, poslanec v rimskem parlamentu od leta 1921 do 1928, v obdobju fašizma pa član t.i. Interparlamentarne unije in predsednik Kongresa evropskih narodnosti, ki je združeval predstavnike evropskih manjšin. Ravno na tem področju lahko rečemo, da je opravil pionirsko delo, njegove zamisli o rešitvi manjšinske problematike (z zavzemanjem za generalizirano manjšinsko pravo) pa so, ravno tako kot ideja o skupnem slovenskem kulturnem prostoru, aktualne še danes.

Na četrtkovem posvetu so nastopajoči zgodovinarji in raziskovalci podali prerez Vilfanovega življenja in delovanja na poklicnem (bil je

odvetnik), gospodarskem (kot delničar Jadranske banke ter kot upravitelj Tržaške posojilnice in hranilnice, Hotelske delniške družbe Grljan in Miramar in Narodnega doma), političnem (kot predsednik Edinosti, mestni svetnik in parlamentarec, pri čemer bi bilo treba pozorneje obravnavati npr. njegove sestanke z Mussolinijem) in mednarodnem področju (kot član Interparlamentarne unije in predsednik Kongresa evropskih narodnosti) ter orisali njegov odnos s primorsko emigracijo v Jugoslaviji med obema vojnoma. O teh temah so spregovorili Egon Pelikan, Milica Kacin Wohinz, Milan Pahor, Jelka Melik, Peter Rustja, Gorazd Bajc, Marta Verginella, Andrej Vrčon, Sandi Volk in Nevenka Troha. Ne ravno številno občinstvo (med katerim so bili tudi Vilfanovi potomci) je prisluhnilo analizi Vilfanove osebnosti in njegovega časa, pri čemer se je seznanilo tudi z manj znanimi - in tudi manj svetlimi - aspekti (komponenta političnega nasilja v narodnjaškem taboru pod Avstro-Ogrsko, ne ravno idealni odnosi v Vilfanovi odvetniški pisarni, Vilfanovo avtoritarno vodenje narodnjaškega tabora idr.). Skratka, Josip Vilfan se je prikazal v dokaj popolni luči, ne le kot absolutna svetinja, ampak tudi kot človek z vsemi

svojimi vrlinami in slabostmi, saj mu je posvet, kot je bilo rečeno v določenem trenutku, vrnil "meso in kri". To lahko rečemo tudi za čas, v katerem je Vilfan živel in deloval, ter za njegovo miselnost. Ta, lahko rečemo vizionarska osebnost, je živela v zanj najslabšem možnem času, ko je stari habsburški red s svojo miselnostjo doživljal svoj zaton in so na površje prihajale nove uničujoče ideologije, ki so negativno zaznamovale 20. stoletje in ustvarile svet, v katerem se Vilfan ni znašel.

Organizatorji srečanja so hoteli tudi podati oris današnjega političnega položaja Slovencev v Italiji v primerjavi z Vilfanovim obdobjem, vendar je treba reči, da izbira ni bila ravno najbolj posrečena, saj je sen. Miloš Budin, ki je o tem na dolgo govoril, podal svoje politično gledanje in postregel z vrsto ugotovitev, ki so bile sicer zanimive in vredne pozornosti (čeprav navsezadnje znanje), vendar niso spadale v okvir četrtkovskega posveta in bi si zaslužile posebno obravnavo. Poleg tega so povzročile, poleg določene zadrege organizatorjev, mestoma tudi polemično reakcijo, ki je razpravi vzela nekaj že itak nezadostnega časa, saj so stavbo Narodnega doma zaklenili ob 19.30 (tudi to pove marsikaj...).

TRST IZUMIRA

Ob takih podatkih bi si morala krajevna politika (vsaj njen del) postaviti določene prioritete cilje, kot so npr. strategija za pritegnitev zunanjih investitorjev, politika spodbujanja mladega potenciala, sodelovanje s sosedi ter splošna pomiritev političnih in etničnih sporov v znamenju medsebojnega spoštovanja. V več kot letu dni Dipiazzeve in Scoccimarrove uprave tega nismo videli in se je dogajalo ravno nasprotno: obujanje starih sporov, naravnost hudoben odnos do Slovencev in do drugih političnih opcij ter pogrevanje vprašanja optantskega premoženja, ki je bilo enkrat za vselej rešeno z mednarodnimi sporazumi. Zdaj pa imamo še študijo o optantskem premoženju, ki gotovo ni bila brezplačna. Ob vsem tem ti padejo roke, tudi če nisi Slovenec...

S T. STRANI

STRAŠILO

Nekatere ulice v samem središču mesta (kjer ne bivajo samo francosko govoreči prebivalci) imajo na primer samo francoski napis, kot je na primer zgodovinska ulica Rue Saint-Anselme, poimenovana po znanem srednjeveškem filozofu in teologu, ki je bil doma iz Aoste. Enako na moderni deželni palači, kjer so pravzaprav vsi napisi izključno v francoskem jeziku (Palais du Gouvernement Régional...). Seveda, vse to omogoča deželni statut Doline Aosta, kjer sta oba jezika (italijanski in francoski) parificirana ali izenačena. Pa se nihče nad tem ne zgraža...

Zato je prav, da se tudi pri nas ustvari tako vzdušje, v katerem bomo vsi lahko nemoteno izražali svojo kulturno in nacionalno identiteto.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 25.10. DO 31.10.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Gorisko 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9

Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 25. oktobra** (v studiu Anka Černic): Prisluhnimo zborovski glasbi: Priredbe koroških ljudskih pesmi. - Svetnik tedna: sv. Uršula (21.10.). - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba. - **Sobota, 26. oktobra** (v studiu Jan Leopoli): Glasba za prijeten konec tedna.

- **Ponedeljek, 28. oktobra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem: slovenska lahka in narodna glasba.

- **Torek, 29. oktobra**: Košarkarska tekma.

- **Sreda, 30. oktobra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ledeniki se topijo. - Izbor melodij

- **Četrtek, 31. oktobra** (v studiu Niko Klanjšček):... - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

KUČAN SPREJEL PREDSTAVNIKE KULTURNEGA DOMA

Predsednik RS Milan Kučan je v torek, 16. oktobra, sprejel predstavnike Kulturnega doma v Gorici ob izteku praznovanj 20-letnice delovanja. Delegacijo sta vodila predsednik Upravnega odbora Boris Peric, ravnatelj Kulturnega doma Igor Komel, prisotni so bili tudi člani uprave in kolektiva Joško Vetrh, Marisa Pelleson, Maša Brainin in Vili Prinčič. Predsedniku so prikazali delovanje in vlogo doma, on pa je ob obletnici izrekel čestitke in zahvalo za opravljeno delo ter zaželel, da bi Kulturni dom tudi v bodoče opravljal vlogo slovenskega središča in sočasno posrednika med različnimi skupnostmi.

IZŠLA JE NOVA ŠTEVILKA TRŽAŠKE REVIJE

MLADIKA ŠTEVILKA 7

V prejšnjih dneh je med bralce prišla nova, 7. številka tržaške revije *Mladika*. Platnica in uvodnik sta posvečena letošnjim študijskim dnevom Draga 2002, pri čemer so uredniki (uvodnik je kot ponavadi nepodpisan) poskrbeli za zgoščeno oceno tega vsakoletnega vseslovenskega srečanja ob koncu poletja. "Dialog je odprt", se zaključuje uvodnik: "Tudi to - in predvsem to - je ena izmed značilnosti Drage, da odpira probleme in nam daje možnost, da o njih razmišljamo."

Lep del revije je posvečen literaturi. Tako se srečamo z obsežnim izborom poezije Neže Maurer in tudi z barkovljansko narečno poezijo Aleksandra Furlana. Kar se tiče proze, si lahko preberemo novelo Manke Kremenšek Križman z naslovom *Čisto običajen dan* in sesto nadaljevanje romana *Darodjeke* avtorice M. Žitnik. Objavljeno je tudi tretje nadaljevanje potopisa Brune Pertot z

jadrnico od Bostona do barkovljanskega portiča. Ko smo že pri literaturi, pa ne smemo iti mimo literarnih ocen, ki jih najdemo proti koncu revije izpod peresa Neve Zaghet, Ester Sferco in A.R.

Tudi v tej številki posveča *Mladika* določen prostor obravnavanju preteklega zgodovine. Najprej je tu 22. nadaljevanje spominov Petra Merkuja na starše: v tem poglavju je obravnavano doživljanje bombardiranja Trsta s strani zavezniških letal poleti leta 1944. Za rubriko *Iz arhivov in predalov* pa je Ivo Jevnikar prispeval oris lika britanskega majorja Nevilla Darroweskega, ki je bil

prvi britanski častnik, ki se je avgusta 1943 s padalom spustil med partizane na Primorskem. V Jevnikarjevem prispevku je objavljen začetek majorjevega poročila o delu v Sloveniji.

Kar se ostalih prispevkov tiče, naj tu omenimo članek Mitje Petarosa

o spominski medalji ob 100-letnici openskega tramvaja v rubriki, posvečeni numizmatiki. Dalje si lahko preberemo tudi sesto nadaljevanje objavljanja gradiva o t.i. "prenovi" življenja slovenske katoliške skupnosti na Tržaškem: tu so objavljeni izvlečki iz posega pokojnega tržaškega škofa msgr. Lovrenca Belomija na srečanju o vlogi krščanskih laikov pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu v Trstu 26. junija 1986. Škof Bellomi je takrat poudaril naloge organiziranja apostolata slovenskih katoliških laikov na različnih področjih, pomen kakovostnega skoka in posvečanje mladim, pri čemer je tudi podčrtal, kako duhovniki "morda delajo preveč, držijo vse fronte. Pomembna je vez s Kristusom". Rubrika, posvečena Knjižnici Dušana Černeta, še vedno obravnava cerkvena oznanila zdomskih Slovencev, pri čemer je že pri šestem nadaljevanju (tokrat obravnava list *Med nami povedano*, ki je namenjen slovenskim vernikom v škofijah Köln, Aachen, Hildesheim in Osnabrück). Dalje sta bralcem na voljo še tradicionalni rubriki *Antena* in *Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...*

Tudi tokrat je skupaj z *Mladiko* izšla njena mladinska priloga *Rast*. V uvodniku z naslovom *Izbira slovenske šole*, izbira kvalitete se avtorica Sara Magliacane posveča vprašanju zmanjševanja števila dijakov na slo-

venskih šolah in fenomenu vpisa določenega števila dijakov slovenske narodnosti na italijanske šole v Trstu. Pri tem pa je mnenja, da "slovenske šole vsekakor lahko nudijo nekaj več kot italijanske; dijaki spoznajo dve različni kulturi, dve mentaliteti, česar italijanske šole, kljub različnim projektom o multikulturalnosti, ne morejo in ne znajo nuditi." Andrej Černic razmišlja o članstvu Slovenije v Evropski uniji ter o bojznih in strahovih, ki se pojavljajo v zvezi s tem, pri čemer pa pride do zaključka, da je članstvo v EU za slovensko gospodarstvo nujno. Da bi ga lahko označili za uspešno, pa je potrebna "racionalnost in treznost političnega vrha v evrokrmarjenju slovenske države, začeni z ohranjanjem večinskega deleža glavnih vzvodov gospodarstva - bank (Nove ljubljanske banke in Kreditne banke Maribor) - v slovenskih rokah." Mirjam Malalan je prispevala pogovore z vrsto udeležencev nedavne Drage mladih. Ivan Jevnikar je prispeval oceno filma *Men in black II*, Lisa Merigglioli pa obravnava pojav cheerleaderstva v zamejstvu, pri čemer se je pogovarjala s profesorico telesne vzgoje in trenerko Petro Križmančič. Kotiček, posvečen literaturi, prinaša tokrat prozni sestavek Zulejke Paškulin.

NL

KROVNI ORGANIZACIJI POZIVATA

Slovenska kulturna gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij sporočata, da je Ministrstvo za zunanje zadeve - Urad Republike Slovenije za Slovence po svetu in zamejstvu na podlagi 5. člena Ustave Republike Slovenije in v skladu s Pravilnikom o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije objavil javni razpis za zbiranje predlogov za sofinanciranje programov in projektov Slovencev v zamejstvu za leto 2003. Kot predvideva razpis, se morajo tudi letos programi in projekti Slovencev, ki živijo v zamejstvu, prijaviti osrednjim organizacijam, v našem primeru Slovenski kulturno-gospodarski zvezi in Svetu slovenskih organizacij, ki bosta sofinanciranje ureničevala preko Skupnega podporne sklada.

Predloge za svoje programe v letu 2003 morajo organizacije in ustanove oddati najkasneje do 18. novembra 2002 na naslov Slovenske kulturno-gospodarske zveze oz. na naslov Sveta slovenskih organizacij.

Prosimo vas, da se termina držite, saj v nasprotnem primeru ne moremo zagotoviti pravočasne prijave vašega programa na ustrezni naslov.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

NOVA KLASIKA PRI KONDORJU

Pri Založbi Mladinska knjiga sta v Klasikah Kondorja izšli dve novi knjižni deli, ki sta vsaka na svoj način znamenoval ne le literaturo, temveč celo zahodno misel: **Varuh v rži** J.D. Salingerja, ki ga v italijanskem prevodu pri nas poznamo pod naslovom **Il giovane Holden in Platonovi Izbrani dialogi in odlomki**.

Na predstavitvi so minuli teden po poročanju Slovenske tiskovne agencije o knjižnih novostih v Ljubljani spregovorili urednik Kondorja in niza drugih zbirk pri Mladinski knjigi Aleš Berger, prevajalec ter avtor uvoda in spremne besede k Platonu Gorazd Kocijančič in avtor spremne besede v delu **Varuh v rži** Andrej Blatnik. Zbirka Kondor, ki je ena najboljših slovenskih knjižnih zbirk, se bo odslej pojavljala v novi grafični podobi, za katero lahko takoj pove-
mo, da je nevsakdanje lepa, upamo si celo zatrditi, da se bo kmalu "prijela" pri ljubiteljih dobre in lepe knjige, ker ima oblika nadih klasike in obenem modernega oblikovanja.

Aleš Berger je uvodoma dejal, da je Salingerjevo klasično delo v slovenščino prevedeno že tretjič in to vsakokrat pod drugim naslovom: po *Igriv v rži* in *Varuhu mlade rži* se najnovejši prevod Borisa Jukiča glasi **Varuh v rži**. Pisatelj in odlični prevajalec ter direktor novogoriške knjižni-

ce Franceta Bevka Boris Jukič je temeljito popravil in na nekaterih mestih tudi spremenil prevod Salingerjevega temeljnega dela. Blatnik meni, da se bo zadnja različica dokončno uveljavila. "Salingerjev **Varuh v rži** ni zanimiv le za izobražence, temveč je postal element množične kulture, kar je seveda smešno, saj se avtor načrtno izogiba medijem," je dejal Andrej Blatnik in s tem opozoril na že pregovorno pisateljevo samoto in seveda tudi na dejstvo, da skoraj ni fotografij ameriškega genialnega književnika, ker Salinger načrtno izbira samotarska pota. Kulturni roman **Varuh v rži**, ki je prvič izšel že leta 1951, tematizira ameriško družbo po 2. svetovni vojni, ko začnejo mlajše generacije intelektualno odraščati in se soočati s krutim dejstvom, da so slavljene "ameriške sanje" le prevara. Prvoosebni pripovedovalec Holden Caulfield je postal nesmrtni literarni lik, njegova zgodba o nesprjaznosti z resničnostjo in iskanju absolutnega in iskanju absolutne pa normativ in preskušnja, kateri se že desetletja želijo približati generacije književnikov. **Varuh v rži** je tudi ena od najbolj duhovitih knjig, ki govorijo o praznini današnje družbe in iskanju človeškega v njej. Vsekakor je ponovna izdaja **Varuha v rži** v Kondorju

pomembno dejanje za slovenski knjižni trg in za mlajše generacije bralcev, za ljubitelje Salingerja pa seveda obvezno ponovno branje!

Aleš Berger pa je v Ljubljani minulo sredo, 16. t.m., predstavil še **Platonove Izbrane dialoge in odlomke**, ki so izšli v novem prevodu filozofa in izjemnega prevajalca filozofskih in religioznih del Gorazda Kocijančiča, ki je na predstavitvi izbora Platonovih del dejal, da je celotna zahodna filozofija le niz opomb k Platonu, čigar glas razlagalci vedno poistovetijo z glasom Sokrata. Gorazd Kocijančič je shematično predstavil svoje branje Platonovega opusa, ki ga primerja s filozofskimi dramami.

"Platonova pisava je sinteza literature in filozofije, gre za dramo mišljenja, pri kateri ni nepomembno, kje in kdaj se odvija posamezen dialog", je pojasnil prevajalec.

Aleš Berger je še opozoril na prevajalčeva pojasnila, ki spremljajo **Dialoge**, na spis bioloških ozadij nastopajočih ter na razlago težje razumljivih pojmov.

Knjižna zbirka Kondor je ponovno dokazala, da ima ugledno mesto med zbirkami na Slovenskem, saj je temeljnega pomena za poznavanje svetovne književnosti in svetovne misli.

GORICA / SLIKARSKA RAZSTAVA OKAMENELI SPOMINI

VALENTIN OMAN V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ

Odprtje letošnje razstave sezone poteka pri Kulturnem centru Lojze Bratuž v duhu praznovanj ob 40-letnici delovanja. Visoki jubilej je ustanova obeležila že pred začetkom poletja s slovesnostjo in družabnostmi, da bi primerno počastili tako obletnico, pa so si organizatorji omislili niz prireditev, med katere spada tudi razstava koroškega slikarja Valentina Omana. Obenem predstavlja ta razstava idealno spremljavo 20. koroškimi kulturnim dnevom na Primorskem.

Slovenski slikar se ob tej priložnosti predstavlja z vrsto del pod skupnim naslovom **Okameneli spomini**. Razstavljena platna, vsa nastala v zadnjih letih, nam prikazujejo del umetnikovega obsežnega slikarskega opusa. Njegova bogata umetniška pot se je študijsko pričela na Akademiji za uporabno umetnost na Dunaju, kjer je Oman leta 1962 diplomiral. Naslednje leto se je slikar vpisal na grafično specialko Akademije za likovno umetnost v Ljubljani, kjer se je izpopolnjeval v raz-

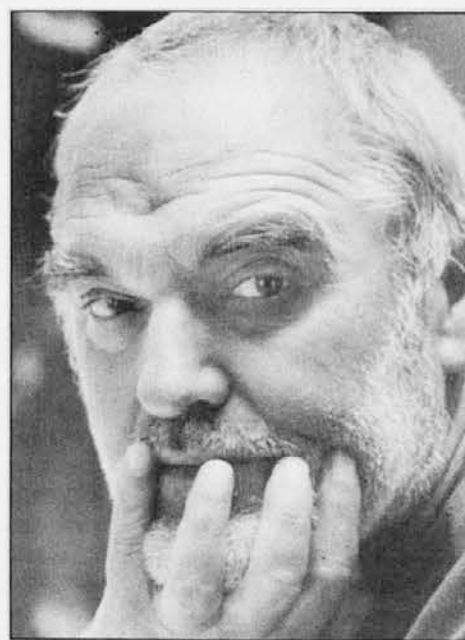
redu slikarja Riharda Jakopiča. Po prvih osebnih razstavah in težavnih začetkih, so prišla tudi prva zadoščenja. Tem so kmalu sledili še večji

nih nanosih barve uspe prejšnjo podlago delno zabrisati, nato pa jo spet priklicati na dan, kar ustvarja skrbno pre-

računano prosojnost, zna le še podkrepiti večplastnost slikarjevega sporočila. Uporaba večjih kosov tkanine, tenke gaze, ki jo slikar lepi na svoja dela, dodeli Omanovim slikam značilen izgled, ki niha med že omenjeno prosojnostjo in bolj grobo "materičnostjo". Ta v določenih trenutkih prevlada, kot na primer v nizu slik z naslovom **Zidovi**, kjer se gledalec znajde pred deli, na katerih je zid ne le nakazan ali narisani, temveč s pomočjo snovi, ki ga zaznamuje dobesedno materializiran na platnu.

Omanova dela v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž zazivajo v svoji sporočilnosti, vendar zahtevajo pozornega in tudi umetniško osveščenega gledalca. Razstavo, ki bo na ogled do 3. novembra, spremlja tudi lep katalog, v katerem nas besedilo dr. Janka Zerzerja popelje skozi umetniško in življenjsko pot Valentina Omana.

IFŽ

uspehi, ki so botrovali dejstvu, da je danes Valentin Oman v širšem, evropskem obsegu priznan umetnik.

V Omanovem opusu lahko neprestano spremljamo umetnikovo zavestno pozornost do usode človeka v današnjem svetu. Tako posameznik kot skupnost sta v središču njegovega iskanja. Človek kot individuum sredi družbe, ki to edinstvenost neprestano zabrisuje. Človek kot aktiven dejavnik na tem svetu, ki za seboj zapuša sledove svojega obstoja. Pri tem pa še neizbežna minljivost človeških dejanj, tudi največjih podvigov. Problem človeka, njegovega okolja, njegovega odnosa do sveta in življenja, pa tudi njegove prihodnosti so nedvomno teme, ki zaznamujejo umetnikovo ustvarjalnost. V njih lahko zaznamo elemente, ki nam razkrivajo značilnosti humanističnega pogleda na svet.

V slikah, ki jih je slikar postavil na ogled v Kulturnem centru Lojze Bratuž, se prav tako kažejo značilni elementi njegove govorice. Umetniku je slikarstvo sredstvo, s katerim lahko prikazuje človeka in družbo, obenem ju nagovarja. Velika platna, na katerih se človeške figure, s pomočjo prefinjene slikarske tehnike, kakor brezobrazne podobe stapljajo v pravem vrvežu barv in odločnih zamahov, so nedvomno sad Omanovega doživljanja vloge posameznika v današnji družbi. Skupina komaj nakazanih obrazov, ki se skorajda serijsko ponavljajo v nizu slik, nas prav tako sili k razmišljanju o človekovi edinstvenosti. Pod zgornjim naslovom **Okameneli spomini** nas vse te podobe, oropane svoje individualnosti, kakor anonimne figure, nagovarjajo s slikarskih platen. Pri tem nam slikarska tehnika, ki v večkrat-

SKLAD »D. SARDOČ« - ONLUS

Upravni odbor Sklada »D.Sardoč« - Onlus razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- pet štipendij v znesku petsto evrov za učence Državne dvojezične osnovne šole v Špetru. Prošnji morata biti priložena družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- šest štipendij v znesku tisoč tristo evrov za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učenim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- štipendijo v znesku tri tisoč evrov za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe prosilcev na osnovi 5. člena statuta Sklada. Štipendije bodo dodeljene do 30. novembra 2002. Za vse potrebne informacije so na razpolago člani odbora: Boris Peric (048132545), Zdravko Custrin (0481387310) in Karlo Černic (048178100). Zainteresirani naj dostavijo prošnje **do 10. novembra 2002** v zaprti ovojnici na naslov: SKLAD - FONDAZIONE D. SARDOČ C/O Studio Legale - Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11, 34170 Gorica.

Upravni odbor Sklada »D.Sardoč« se posebno zahvaljuje donatorjem, ki so prispevali za štipendije:

BANCA ANTONVENETA - NOVA TRŽAŠKA KREDITNA BANKA, BANCA DI CIVIDALE S.P.A. - KMEČKA BANKA, KB 1909 FINANČNA DELNIŠKA DRUŽBA, MARK S.R.L., MIPOT S.P.A., NOVA LJUBLJANSKA BANKA D.D. - FILIALA TRST, ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE in ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

DUŠAN JAKOMIN KOCJANČIČEV NAGRAJENEC

NAGRADA ZA PLODNO ŽIVLJENJSKO DELO

Komisija, ki vsako leto podeljuje nagrado Alojza Kocjančiča, znanega duhovnika in kulturnega delavca iz slovenske Istre, in ki ji načeljuje Miran Žlogar, je letos sklenila podeliti to prestižno priznanje slovenskemu kaplanu v Šklednju Dušanu Jakominu zaradi skrbi za narodno osveščanje in za vidne znake slovenske prisotnosti v tistem kraju. To odločitev so soglasno potrdili tudi občinski sveti Kopr, Izole in Pirana.

G. Jakomin se je rodil leta 1925 v Sv. Antonu pri Kopru, vasi, na katero je ostal vedno navezan in ji je pred leti posvetil knjigo *Skozi vasi do ljudi*. Osnovno šolo je obiskoval v domači vasi in v Trstu, gimnazijo pa v Gorici in Kopru. Po maturi leta 1945 je vstopil v bogoslovje in leta 1949 je bil posvečen v duhovnika. Prva štiri leta je služboval v Mačkovljah, na Opčinah in v Dolini, od leta 1953 pa je kaplan za slovenske vernike v Šklednju.

Čeprav je Dušan Jakomin v prvi vrsti duhovnik - kar vedno poudarja - je v svojem življenju storil veliko več, kot mu je narekovala njegova služba. Je namreč raziskovalec, etnograf, časnikar, publicist, pevovodja in še marsikaj. V Šklednju je ustanovil etnografski muzej in še vedno skrbi,

da se domača mladina zbira v zdravem okolju v Domu Jakoba Ukmarja, za ustanovitev katerega je tudi sam zaslužen. V vsaki župniji, kjer je deloval, je vodil domače cerkvene zборе, skrbel pa je tudi za pripravo večjih skupnih nastopov na Tržaškem, kot npr. božičnih koncertov. Na področju publicistike in časnikarstva je treba omeniti njegovo dolgoletno uredniško delo pri *Nasem vestniku*, glasila tržaških slovenskih duhovnikov, ter sodelovanje z revijo *Mladika*, s *Pastirčkom*, *Ognjiščem* in *Goriško Mohorjevo družbo*. Tisti, ki smo se pred približno desetletjem začeli približevati časnikarskemu poklicu pri takratnem *Katoliškem glasu*, se ga bomo vedno hvaležno spominjali kot odgovornega urednika, ki je sodelavce vedno prijazno bodril in spodbujal, naj nadaljujejo po tej poti. Poleg urejanja *Nasem vestnika* g. Jakomin skrbi danes še za vsakotedensko versko rubriko *Vera in naš čas* po Radiu Trst A. Nagrajenec si je pred časom zadal še eno pomembno nalogo: je namreč postulator za beatifikacijo msgr. Jakoba Ukmarja.

Dušana Jakomina je vedno odlikovala izredna človeška širina in odprtost, rad prisluhne vsakomur, brez predsodkov. Ravno tako je znana njegova skrb za navadnega, malega človeka in razumevanje za njegove stiske. Od tu tisti čut za socialno pravičnost in človekovo dostojanstvo, ki od vedno spremlja Jakominovo delovanje. Zato mislimo, da je letos Kocjančičeva nagrada šla v prave roke. G. Dušanu Jakominu naj še enkrat gredo naše iskrene čestitke.

KOPAL JE PRI BAZOVSKEM ŠOHTU

RAZVELJAVILI PROCES PROTI SANCINU

Tržaški sodnik Luigi Dainotti je na obravnavi v sredo, 16. t.m., razglasil za nično zahtevo javnega tožilstva po sojenju pripadniku družbeno političnega društva Edinost Primožu Sancinu v zvezi z njegovim kopanjem v bližini opuščene rudniške jaskše pri Bazovici, ki mu domačini pravijo šoht, v italijanski publicistiki pa se je uveljavilo ime "bazovska fojba", saj naj bi ob koncu druge svetovne vojne bilo vanj zmetano nedoločeno število žrtev po vojnih pobojev. S tem je sodnik ugodil proceduralnemu ugovoru Sancinovega odvetnika Renza Frandoliča, ki je opozoril, da obtoženci ni bila dana možnost, da ga pristojni organi zaslišijo, čeprav je bil to sam pravočasno zahteval. Sancin je januarja leta 2000 začel kopati v bližini

šohta, ki ga je italijanska država proglasila za nacionalni spomenik, z namenom, da se odkrije nahajališče tega, kar so zavezniki leta 1945 potegnili iz jaskše in da se temeljito razišče, kaj je bilo in kaj je še v njem spričo stalne protislovenske kampanje v zvezi s fojbami. Policija je Sancina prijavila sodstvu, ki je sprožilo kazenski postopek.

Po mnenju Sancinovega odvetnika Frandoliča je primer kopanja blizu bazovske jaskše navsezadnje posttranskega pomena, saj je glavno vprašanje politično: ali je bilo ob koncu druge svetovne vojne v ta jasek kakor tudi v opensko Bršljanovco res vrženo določeno število žrtev po vojnih pobojev ter ali se lahko enačijo Rižarna in fojbe.

STALIŠČA DEVINSKO-NABREŽINSKE SEKCIJE SSK

DVOJEZIČNOST, SESLJAN IN OKENCE ZA PRODUKTIVNE DEJAVNOSTI

Na nedavnem sestanku sekcije Slovenske skupnosti za občino Devin-Nabrežina so člani tajništva obravnavali pereče in življenjske probleme občine, zlasti upravnega, narodnostnega, gospodarskega, kulturnega in političnega značaja.

Kot piše v sporočilu za javnost, ki smo ga prejeli, sedanje stanje zahteva veliko pozornost in dejavnost, da se zagotovijo osnovne pravice in koristi prebivalcev ter da se odbijejo razni poskusi, ki bi zavirali nemoten razvoj celotne občinske skupnosti. V slednji morajo imeti Slovenci zagotovljene vse narodnostne pravice in koristi. Člani in somišljeniki, prisotni na sestanku, se vsekakor zavedajo koščljivosti političnega trenutka, vendar od nekaterih načelnih stališč nikakor ne mislijo odstopati.

V glavnih obrisih bi stališča sekcije SSK za Devin-Nabrežino lahko strnili v naslednjih točkah:

1. Zagotovitev in obram-

ba dvojezičnosti ter vidljivosti slovenskega jezika na ozemlju celotne občine

Občinska uprava mora dosledno spoštovati občinski statut, ki zagotavlja enakopravno rabo italijanskega oziroma slovenskega jezika, kar je tudi potrdilo tržaško upravno sodišče v lanskih odločbah. Ko so bili pred kratkim v občinskem svetu predloženi dokumenti, ki so bili le delno sestavljeni v slovenskem jeziku, sta edino svetovalca Forčič in Tanze ožigosala in napadla takšno zadržanje, opozarjala na kršitev zakona ter zahtevala popolne prevode. Žal se ostali svetovalci opozicije niso pridružili temu in so na koncu, na žalost, oddali svoj pozitivni glas upravi.

2. Takozvani turistični načrti za Sosljanski zaliv in obalo

Predloženi sklepi in dokumenti občinskemu svetu dejansko potrjujejo, da ne gre za pravi turistični razvoj, temveč za veliko nepremičninsko operacijo, ki ima za glavni cilj graditev ogromnega naselja za petičneže in luksuzno preureditev obale, tako da bodo morali tudi domačini plačevati najrazličnejše usluge in bili s tem praktično odrezani od proste uporabe plaž. Ne nazadnje bi izvedba načrta, ki je gospodarsko povsem neutemeljen, pomenila naselitev nekaj tisoč novih prebivalcev, kar bi spremenilo gospodarski, kulturni in upravni značaj te občutljive občine.

3. Nasprotovanje načrtu za enotno okence za produktivne dejavnosti

Z uvedbo le-tega bi nam bila dejansko odvzeta pravi-

ca do odločanja, meni SSK, saj bi o pomembnejših izbirah - ekonomskih, urbanističnih itd. - odločali drugi... kar se praktično že dogaja s Sosljanskim zalivom.

Glede na to SSK vabi vse Slovence, da pazljivo sledijo dogodkom, ker le tako bodo onemogočili tiste sile in politike, ki demagoško govorijo o slovenstvu, medtem ko na občini delujejo in glasujejo proti osnovnim slovenskim pravicam. Morda jih bo vse to le streznilo in jih prisililo k spremembi njihovega za držanja.

Na sestanku so bili poleg tega poudarjeni dobri in korektni odnosi z občansko listo Uniti-Združenj ter s SKP in Zelenimi.

O vsem povedanem bo tekla beseda na prihodnjem razširjenem sestanku somišljenikov SSK, ki bo predvidoma ta teden.

SIMPOZIJ OB 40-LETNICI SKLADATELJEVE SMRTI

BOGAT ORIS LIKA VASILIIJA MIRKA, NJEGOVEGA DELA IN OBDOBJA

IVAN ŽERJAL

V soboto, 19. t.m., je v Finžgarjevem domu na Opčinah in v Narodnem domu v Trstu potekal celodnevni simpozij o priljubljenem tržaškem slovenskem skladatelju, zborovodji in pedagogu Vasiliju Mirku (1884-1962) ob 40-letnici njegove smrti. Simpozij sta priredili Akademija za glasbo in Teološka fakulteta v Ljubljani v sodelovanju s tržaško Glasbeno matico, Visoko šolo za prevajalce in tolmače tržaške univerze (ki ima svoj sedež prav v prostori Narodnega doma) in Kulturnim domom Nova Gorica. Šlo je za že deseti simpozij v okviru vsakoletnih tovrstnih skupnih pobud ljubljanske Akademije za glasbo in Teološke fakultete, prvič pa se je zgodilo, da je potekal v zamejstvu.

Dopoldanski del posveta je potekal v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah, kjer je bil podan muzikološki oris skladb Vasilija Mirka. Referat o Mirkovih vokalnih skladbah je prispeval Tomaž Faganel (v njegovi odsotnosti ga je prebrala Manja Flisar), pri čemer se je omejil na tiste skladbe, ki so bile objavljene v raznih glasbenih in zborovskih revijah (*Novi akordi*, *Pevec*, *Zbori*, *Naši zbori* idr.). Oris Mirkovega nabožnega opusa je podal Ivan Florjanc, medtem ko sta o Mirkovih komornih in solističnih ter orkestralnih skladbah spregovorila Aless Nago in Andrej Misson. Zlasti za zamejske udeležence posveta je bilo verjetno pra-

FOTO KROMA

vo odkritje Florjančev referat, ki je pokazal, da je bil Vasilij Mirk plodovit avtor cerkvenih skladb, marsikaj za neposredno liturgično uporabo. Za tukajšnjo glasbeno (in tudi ljubiteljsko) srenjo kot tak ni veljal, če izvzamemo nekaj njegovih skladb iz pravoslavne liturgije, ko je vodil zbor srbsko-pravoslavne cerkve sv. Spiridijona v Trstu. Ivan Florjanc je našel Mirkove nabožne skladbe povečini v rokopisu v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Gre za lepo število pesmi, maš, mašnih delov, kantat idr., ki izražajo, kot je sam predavatelj povedal, "osebno molitev samotnega romarja", z analiziranjem katere lahko odkrijemo tudi krivde in krivice, značilne za neusmiljeni čas, v katerem je bilo Mirku usojeno živeti.

Popoldne se je posvet nadaljeval v konferenčni dvorani Narodnega doma v Trstu. O kulturnem vzponu tržaških Slovencev v 19. in začetku 20. stoletja ter o poznejšem fašističnem preganjanju

in ponovnem delovanju po drugi svetovni vojni je spregovorila Marija Pirjevec. Aleksander Rojc je podal referat o glasbeni kulturi tržaških Slovencev od leta 1848 do nastopa fašizma, pri čemer je opozoril, kako je bil Trst pomemben za slovensko kulturo od 16. stoletja naprej. Leto 1848 je zelo vplivalo tudi na slovensko glasbo, ki se je začela izraziteje razvijati v obdobju čitalnic, nadaljevala pa z ustanavljanjem številnih pevskih društev in zborov ter z nastankom Glasbene matice leta 1909. Giuliana Novel je spregovorila o glasbeni kulturi v italijanskih krogih v Trstu na prehodu iz 19. v 20. stoletje. Pri tem je poudarila na številne medsebojne stike in izmenjave med glasbenimi predstavniki slovenske, italijanske in nemške narodne skupnosti v Trstu, seveda preden se je etnična napetost radikalizirala. O različnih obdobjih življenja in delovanja Vasilija Mirka najprej v Trstu, nato pa še v Mariboru in Ljubljani so sprego-

vorile Luisa Antoni, Manja Flisar in Branka Rotar Pance. Iz njihovih referatov je razvidno izredno plodovito Mirkovo delovanje najprej na skladateljskem področju (največ skladb je napisal v tržaškem obdobju), nato pa še na področju vodenja različnih zborov (še zlasti je bila ta njegova dejavnost bogata v mariborskem obdobju med obema vojnoma) in na področju pedagoškega dela, ki ga je Mirk začel redno opravljati šele po drugi svetovni vojni v Ljubljani na Srednji glasbeni šoli in na Višji pedagoški šoli (prej je namreč poučeval zgodovino in zemljepis na raznih trgovskih šolah). Ravno glede tega zadnjega aspekta je krajše osebno pričevanje podal Primož Kuret z ljubljanske Akademije za glasbo, ki je bil svojčas tudi Mirkov učenec: po njegovih besedah je bil Mirk človek, ki je ogromno vedel in bil pripravljen učencem ogromno nuditi. Bil je zlahten in plemenit učitelj, ki ga je odlikovala očetovska milina.

Mirkov tržaški simpozij se je zaključil s koncertom njegovih skladb v Narodnem domu. Oblikovali so ga tržaški slovenski glasbeni izvajalci, v prvi vrsti člani Glasbene matice: pianistki Claudia Sedmach in Tatjana Jercog, sopranistki Sara Jablanšek in Matejka Bukavec in člani Godalnega kvarteta Glasbene matice. Prerez Mirkovega zborovskega opusa pa je podal moški zbor s Proseka in Kontovela, ki nosi njegovo ime.

ZAKLJUČILI SO SE JUBILEJNI 10. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

ŠTEVILNE PRIREDITVE V ZNAMENJU GLASBE IN POMEMBNIH OBLETNIC

Tudi na Tržaškem so jubilejni 10. Koroški kulturni dnevi na Primorskem za nami. Minili so predvsem v znamenju glasbe in petja, zlasti tistega, ki se poraja v majhnih skupinah oziroma v družinah, kar je na Koroškem zelo priljubljen običaj. Minili pa so tudi v znamenju nekaterih zgodovinskih dogodkov, ki so v dobrem in slabem zaznamovali zgodovino koroških Slovencev.

Kot smo že omenili v prejšnji številki, je v sredo, 16. t.m., v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah nastopila mlada, komaj 12-letna violinistka Nina Popotnig s sporedom, ki je vseboval tudi zahtevne skladbe Veracinija, Schuberta, Bacha, Srebotnjaka, Sarasateja in Montija, ki pa se jih je mala koncertantka s pogumom lotila ob klavirski spremljavi Monike Thurner.

V nedeljo, 20. t.m., pa je v cerkvi sv. Martina v Dolini potekala zaključna prireditev Koroških dnevo. Potekal je namreč koncert, poimenovan *Koroška poje*, s katerim so se organizatorji - Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca - hoteli spomniti treh pomembnih dogodkov: 60-let-

FOTO KROMA

nice izgonu koroških Slovencev s strani nacističnih oblasti ter stoletnic rojstva dveh znamenitih osebnosti: dr. Joška Tischlerja in pesnice Milke Hartman. Ob tej priložnosti so nastopili Oktet Suha, Kvintet bratov Smrtnik, Kvartet v Črničah, Kvintet Foltej Hartmann, Kvartet Borovlje, Ženska vokalna skupina Pet in tri, Kvartet Trem, Vokalna skupina iz Slovenjega Plajberka in skupina Ascolti.

FOTO KROMA

DSI / PREDSTAVITEV KNJIGE IVANA JUGA "MOJA ZAPORNIŠKA LETA"

SPOMINI NA TRAGIČNI DOGODEK, KI JE ŠE DANES BREZ ODGOVORA

Založba Branko in Založništvo Jutro iz Nove Gorice sta letos izdali knjigo spominov Ivana Juga z naslovom *Moja zaporniška leta*. Gre za zgodbo človeka, ki je bil v obdobju fašistične diktature zaprt ne zato, ker bi kaj storil, temveč enostavno zato, ker je bil Slovenec, in so ga kot takega obdolžili zločina. Jug je namreč spadal v skupino trinajstih fantov in mož, ki jih je fašistično posebno sodišče leta 1932 obsodilo na skupno 330 let ječe zaradi umora mladega italijanskega finančnega stražnika, ki se je pripetil v vasi Koprišče blizu Kala nad Kanalom 30. novembra 1930. Vsi obsojeni so bili v resnici nedolžni in niso imeli kaj opraviti s takratno primorsko tajno organizacijo TIGR. Tega se je zavedala tudi italijanska oblast, ki pa je dogodek izkoristila, da ponovno udari po primorskih Slovencih. Tako so morali nedolžni fantje in moške v zapor, življenje na vasi pa je zaradi tega prešlo smrti na udar. Še danes pa ni jasno, kdo je bil v resnici kriv za umor mladega finančarja, ali ljubosumni kolega ali pa tigrovca Danilo Zelen

FOTO KROMA

in Franc Fortunat. Tako je ta zgodba še danes brez epiloga in dokončnega razkritja, edino, kar je splošno sprejeto, pa je dejstvo, da so bili obsojenci nedolžni.

Nekoliko več luči na tisti tragični dogodek je skušalo vreči tudi Društvo slovenskih izobražencev, ki je svoj tradicionalni ponedeljkov večer 21. t.m. posvetilo okrogli mizi ob predstavitvi knjige Ivana Juga, na kateri so sodelovali časnikar Ivo Jevnikar ter publicistki oz. časnikarki Lida Debeljak Turk in Boža Škoberne, ki sta svojčas veliko raziskovali dejavnost organizacije TIGR ter pripravili tudi več reportaž za Radio Trst A in

Radio Ljubljana, za knjigo Ivana Juga pa sta prispevali svoja dopolnila. Družina Bože Škoberne je bila tudi neposredno prizadeta od tega dogodka, saj je bil med obsojenci tudi njen stari oče Štefan Močnik, lastnik kopriviške gostilne. Dogodek v Koprivišču je, kot je zapisala Lida Turk, nekakšen "primorski Rašomon", zgodba različnih razpletov: ko si že nekako gotovo ene razlage, pride na dan podatek, ki to izpodbija. Osebnost je Lida Turk prepričana (kot tudi Boža Škoberne), da sta na finančarja streljala Zelen in Fortunat, kar izhaja tudi iz pričevanj drugih vidnih tigrovcev. Vendar

to naj ne bi bil atentat, ampak incident. Kakorkoli že, fašistične oblasti so tragedijo izkoristile za nov "zgodovinski ukrep" proti Slovincem: polovili so 13 domačinov, jih zasiljevali, mučili, izsiljevali, na koncu pa obsodili na dolge zaporne kazni. Eden od teh je bil Ivan Jug, ki je potem postal komunist, med vojno se je pridružil partizanom, po vojni pa je zaradi svoje pokončne države doživel vrsto krivičnih ukrepov, med drugim tudi izključitev iz partije, kar ga je nazadnje zlo-milo in zagrenilo. Iz rodne Goriške se je preselil v slovensko Istro, kjer je umrl leta 1988. Objave svojih spominov ni doživel. Zdaj so na voljo v knjižni obliki kot dragoceno osebno pričevanje nekega vidnega politika, ampak predvsem navadnega, poštenega človeka, ki je bil zelo strog do drugih, predvsem pa do samega sebe. Ostaja še odprto vprašanje, kdo je 30. novembra 1930 ubil mladega finančarja v Koprivišču. Odgovorov, bolj ali manj verjetnih, je več, čisto pravilnega pa verjetno ne bomo dobili nikoli.

IŽ

OBVESTILA

ŽUPNIJA PROSEK vabi 24. oktobra ob 20. uri v župnijsko dvorano na predavanje na temo "O Bog, če si, kar si, kjer si, glej, po križpotjih ver in zmot iskal sem te vso dolgo pot, a tebe ni in ni, se zdi" (J. Menart, Molitev). Vabljeni!

RADIJSKI ODER obvešča, da bo v nedeljo, 27. oktobra, ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27, druga predstava Gledališkega vrtljaka, na kateri bo Studio Anima (Sten Viler) izvedel igrice *Nerodna Avguštna*.

ŽUPNIJA PROSEK vabi predvsem starše na predavanje, ki bo 28. oktobra ob 20. uri v župnijski dvorani. Predavali bodo strokovnjaki iz centrov za zasvojenost "Comunita" di San Martino al Campo". Predavanja bodo v italijanski. Vabljeni!

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV vabi na večer, posvečen problematiki slovenske zahodne meje. Predstavili bodo knjigo Rudija Šimca *Kako se je začelo na Soči 1915 in končalo 1918?* Poleg avtorja bo spregovoril tudi

publicist Milan Gregorič. Večer bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, ob 20.30.

DAROVİ

ZA SLOMSKOV dom v Bazovici: v spomin na pokojno mamo, nono in pranonno Ivanko Grgič darujejo sin Karlo in žena, vnukinja Natalija s Samantho in Katja 200 evrov; ob obletnici smrti mame Angele Mužina daruje hči Marta 30 evrov; v dober namen daruje Marija Lalkova 25 evrov.

ZA CERKEV na Padričah: v spomin na pokojno mamo, nono in pranonno Ivanko Grgič darujejo sin Karlo in žena, vnukinja Natalija s Samantho in Katja 200 evrov.

ZASKLAD msgr. Jakoba Ukmarja: ob krstu vnuka Jakob darujeta nono Pino in nona Alenka 150 evrov.

ČESTITKE

Vsi slovenski duhovniki tržaške škofije iskreno čestitajo svojemu odborniku in članu **g. Dušanu Jakominu** ob prejetem priznanju ter mu želijo še veliko zdravih in delovnih let. Dragi Dušan, Bog Te živi!

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

KONCERT

udeležencev poletnega orgelskega seminarja, ki ga je v Olimju vodila prof. ANGELA TOMANIČ. Koncert bo v župni cerkvi na Opčinah v nedeljo, 27. t.m., ob 17. uri.

Vabljeni!

ROMARSKI IZLET SVETOIVANSKEGA ZBORA

V HRASTOVLE, STRUNJAN IN NA MARKOVEC

V nedeljo, 20. t.m., so se člani cerkvenega pevskega zbora pri Sv. Ivanu ter njihovi svojci in prijatelji podali na krajši romarski izlet v slovensko Istro. Po maši ob 10. uri (bila je misijonska nedelja) so se svetoivanske pevke in pevci podali na avtobus, ki jih je mimo Škofij popeljal po prikupni Rižanski dolini v istrsko notranjost, točneje v Hrastovlje.

Cilj izletnikov je seveda bila znamenita cerkev sv. Trojice, ki se nahaja znotraj utrjenega tabora in v kateri so pred nekaj več kot 50 leti odkrili freske iz leta 1490. Freske je naslikal znani umetnik Janez iz Kastva, prikazujejo pa najzanimivejše prizore iz Sv. pisma, s katerimi so si takratni ljudje, povečini še nepismeni, lahko razlagali njegovo vsebino (to je bila t.i. "biblija pauperum" oz. "biblija revnih"). Še posebej znana je freska, ki prikazuje t.i. Mrtvaški ples, ki gledalca opominja na dejstvo, da smrt neizogibno doseže prav vsakega zemljana, najsi bo ta mlad ali star, zdrav ali bolan, reven ali bogat in vpliven. Umetnino je skorajda slučajno odkril nekaj let po drugi svetovni vojni aka-

demski kipar Jože Pohlen, ki je ob petsto letnici hrastovljskih fresk izdelal v bližini tudi spomenik Šavrinkam. Spomenik se nahaja v neposredni bližini kmečkega turizma, kjer so si svetoivanci priležali dušo z obilnim in okusnim kosilom.

Po kosilu se je izlet nadaljeval z obiskom Strunjana, kjer so si udeleženci ogledali romarsko cerkev (tam so tudi zmolili desetko rožnega venca) in strunjanski križ, ki stoji nad morjem in ki je pred časom doživel skrunitev s strani dveh "umetnikov", ki so ga polili z bencinom in zažgali. Zatem pa so obiskali še novo cerkev sv. Marka na Markovcu. Svetišče jim je razkazal tamkajšnji župnik, tržaški Slovecem dobro znani in priljubljeni Lojze Kržišnik, ki je med drugim napovedal, da bo prihodnje leto umetnik p. Marko Ivan Rupnik cerkveno absido obogatil z mozaikom.

Zadovoljni in polni veselih občutkov so se svetoivanski izletniki-romarji vrnili na svoje domove po dnevu, ki je potekel v znamenju molitve in petja.

PREDSEDNIK CONFEMILI-JA MORELLI
OBISKAL NAŠO SKUPNOST

IZVAJATI ZAŠČITNI ZAKON TUDI V TRSTU IN GORICI

Predsednik Vsedržavnega zveznega odbora jezikovnih manjšin v Italiji (CONFEMILI), Domenico Morelli, se je konec prejšnjega tedna mudil na obisku pri slovenski narodni skupnosti v Italiji in se tako seznanil z našo pisano stvarnostjo kot tudi s problemi, s katerimi se ukvarjamo, v prvi vrsti seveda z (ne)izvajanjem zaščitnega zakona. Ravno glede tega - kot tudi glede izvajanja t.i. okvirnega zakona za zaščito manjšin v Italiji (zakona št. 482 iz leta 1999) - se je Morelli zavzel za njegovo izvajanje, in to tudi v Trstu in Gorici. To je dejal na priložnostni tiskovni konferenci v soboto, 19. t.m., na sedežu SKGZ v Trstu.

FOTO BUMBACA

Predsednik CONFEMILI-ja, organizma, ki združuje organizacije številnih jezikovnih manjšin v Italiji, je glede našega zaščitnega zakona dejal, da predstavlja točko, od katere ni vrtnice in da je zato treba ciljati na njegovo izvajanje. Navezujoč se na težave, do katerih prihaja v zvezi s tem vprašanjem tudi v levsredinski koaliciji, je dejal, da je treba iti naprej brez strahu, tudi zato ker bi ta zakon moral predstavljati enega paradnih konjev levice. Za Morellija bi morali v območje izvajanja zakona biti vključeni tudi občini Gorica in Trst. Na začetku bi morda zaščitna pravila lahko uvažali postopoma, vendar bi morali že takoj nuditi minimalne instrumente na področju pravice do rabe slovenskega jezika (beri urade za Slovence).

Predsednik CONFEMILI-ja je tudi napovedal skorajšnje izvajanje okvirnega zakona za

manjšine v Italiji, saj bi morali začeti podeljevati finančne prispevke tistim organizacijam in ustanovam, ki so predstavile programe in projekte. Odobrenih je bilo 57 projektov, med katerimi je tudi veliko takih, ki so jih oblikovale razne slovenske šole v Italiji. Morellijevo stališče je seveda enako tistemu, ki sta ga na sobotni tiskovni konferenci izrazila predsednika SSO in SKGZ Sergij Pahor in Rudi Pavšič. Opozorila sta na težave pri izvajanju zaščitnega zakona, kar povzroča nelagodje v manjšini. Kot sta dejala, bi morali zakon izvajati tudi v Trstu in Gorici, strah pred t.i. "poslovanjem" Trsta, ki se poraja v nekaterih, tudi levsredinskih krogih, pa je "velika čenča", ki služi v volilne namene. Ni namreč sprejemljivo, da se leva sredina spušča v to past, potem ko je v italijanskem parlamentu izglasovala zaščitni zakon.

IŽ

GLAVNO SPOROČILO KOROŠKIH KULTURNIH DNEVOV

"ŽIVETI HOČEMO!"

Končal se je letošnji niz kulturnih prireditev, ki ga pod skupnim naslovom Kulturni dnevi prirejajo Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca. Izmeničnost pobude, eno leto pri nas koroški dnevi, naslednje na Koroškem primorski, daje zamisli neko dinamičnost in zanimivost ter rednost, ki traja 20 let. Doba ni kratka, če pomislimo, kaj vse smo v teh dveh desetletjih doživeli. Če pomislimo, kako se kljub deklaracijam in evropskim listinam, kljub osamosvojitvi Slovenije raznarodovalni pritisk nadaljuje na Koroškem in pri nas, vemo, da je še vedno potrebno in dobro skrbeti za te stike in izmenjave.

Organizacije, ki so pobudnice in organizatorke teh izmenjav, skrbijo torej, da predstavijo svoje najboljše ali najbolj povedne pobude in prav je tako. Letos smo tako spremljali niz prireditev, ki so se zvrstile na Tržaškem in Goriškem. Ogljedali smo si lahko dve imenitni likovni razstavi, Omanovo v Gorici in Voukovo v Trstu. Prislunhili smo mlademu literarnemu ustvarjalcu Martinu Kuchlingu, občudovali glasbeni duo z malo, a zelo obetavno violinistko Nino Popotnig in občutljivo pianistko Moniko Thurner, poslušali predstaviti zanimivih, življenjskih zgodb in kulturno pomembnih in uporabnih glasbenih publikacij KKZ ter etnografskega inštituta Urban Jarnik, ki se po besedah tajnika Nužjeja Tolmajer-

ja in voditeljice inštituta mag. Martine Piko (na sliki ob dr. Damjanu Paulinu) trudijo, da se ohranijo pred pozabo in vrnejo, kot uporabno gradivo ali zgodovinsko in etnografsko bogastvo med ljudi. Letošnji niz je potrdil tudi visoko glasbeno ustvarjalnost na Koroškem, saj smo prislunhili imenitnemu koncertu samospesov in duetov Francesca Cigana, sicer Prekmurca, ki pa je vso povojno dobo do smrti preživel na Koroškem, ter Antona Nageleta iz Št. Jakoba. Mezzosoprannistka Bernarda Fink in baritonist Marko Fink sta z veliko občutljivostjo in interpretacijsko močjo pustvarila to literaturo, ki so jo raziskovalci in muzikologi na pobudo KKZ-ja našli in objavili s potrebnimi spremnimi študijami in analizami.

Nedeljski koncert Koroška poje v lepo obnovljeni cerkvi sv. Martina v Dolini, ki je zaključil niz prireditev in so ga oblikovale male vokalne skupine iz raznih krajev Koroške,

pa je priča, kako je živa in občutena pevska tradicija na Koroškem. Vezno besedilo Marice Stern Kušej, ki je govorilo o pesnici Libuškega Polja, Milki Hartmanovi ob 100-letnici rojstva (skupine so vključevale njene pesmi v svoje sporede) in o nepozabnem narodnem in kulturnem delavcu prof. Jošku Tischlerju, pa je pričalo o zvestobi vrednotam, za katere sta ta dva velika Korošča izgorevala v dobi nacističnega preganjanja in težkih povojnih razmer, ki niso bile naklonjene Slovincem na Zilji, v Rožu in Podjuni. Zvrstilo se je osem skupin. Ko so stopali pred občinstvo in smo prislunhili predstavitev, se je pokazalo, da gre v veliki večini primerov za družinske skupine. V tem je večkrat tudi prijetnost enotnosti barve in zlitosti skupin, če pa na ta pojav pogledamo nekoliko drugače, se lahko zamislimo o stanju med rojaki onstran Karavank. Narodno zvest in slovensko kulturno in

pevsko tradicijo marsikje ohranjajo le posamezniki in nekatere družine, ki so vsestransko angažirane. Zanimivo se nam tudi zdi, da je bila velika večina skupin iz Podjune, nekaj iz Roža in nobene z Zilje. To odraža tudi narodno sliko na terenu. Slovenstvo se namreč v zadnjih dveh dolinah marsikje ohranja in živi v obliki kulturne dediščine in folklorne, slovenska beseda in čutenje pa sta žal zelo šibki in se izgubljata v javnosti, ki je prej pripravljena sprejeti italijanščino kot pa jasno opredelitev za slovensko besedo.

Sam koncert pa je bil velik užitek in pravi slavošpev trdživosti in ponosnemu vztrajanju koroških Slovencev, ki se samozavestno in nepopustljivo, predvsem s svojim kakovostnim delovanjem upirajo raznarodovalnemu pritisku. Pesmi so odražale navezanost na tradicijo, a tudi usmerjenost v sodobnejšo glasbeno govorico, ki gotovo nagovarja širši krog poslušalcev.

Končali so se 10. Koroški kulturni dnevi na Primorskem. Za vse, ki smo se jih udeleževali ob posameznih prireditvah ali v soboti, so bila to lepa kulturna doživetja in srečanja s prijatelji, ob zavesti, da so te izmenjave vsestransko koristne in nas duhovno bogatijo ter narodnostno utrjujejo v duhu gesla, ki ga je izrekel tajnik Krščanske kulturne zveze Nužjeja Tolmajer, sklicujoč se na življenjsko geslo obirskega župnika in velikega narodnjaka, najstarejšega slovenskega duhovnika Tomaža Holmarja: "Živeti hočemo!"

MF in MT

POKRAJINSKA SEJA MARJETICE

V OSPREDJU ZAKON 38

Pod predsedstvom koordinatorskega svetovaleca Franca Brusse in ob prisotnosti župana Vittoria Brancatija se je na sedežu PPI v Gorici sestel pokrajinski organ stranke Marjetice, pri katerem so prisotni tudi štirje predstavniki Slovenske skupnosti.

Seja je bila posvečena obravnavanju problematike zakona za zaščito Slovencev, za katerega je dal pobudo tajnik SSK dr. Mirko Špacapan. Slednji je v svojem posegu obžaloval dejstvo, da je v minulih tednih prišlo do številnih nedoslednosti glede zaščitnega zakona v Gorici in Trzinu prav od predstavnikov Marjetice, pri kateri sodeluje tudi slovenska stranka. Brussa je celo neke grozil z odvzemom dolžnosti slovenskemu odborniku Terpinu, drugje pa zagovarjal tezo o zaščiti samo v okoliških predelih mesta. SSK pričakuje, da bo znala Rutelli-jeva stranka na Goriškem najti bolj skladna stališča glede zaščite s SSK, sicer bo slovenska stranka prisiljena pregledati nadaljevanje sodelovanja, zlasti v pokrajinskem merilu.

Prisotni so se strinjali, da je Marjetica bila nepripravljena na problem zaščitnega zakona, župan Brancati pa se je na vsak način obvezal, da bo do zaščitnega zakona na celotnem goriškem območju tudi prišlo, kot piše v njegovi volilni obvezi, pa čeprav postopoma in brez uvajanja nepotrebnih trenj med prebivalstvom.

Italijanska stran se mora na sprejem zaščite in dvojezičnosti očitno počasi, a nevzdržno pripraviti, in to tudi v središču mesta, ne pa samo v nekaterih okoliških delih predmestja, kjer je manjšina številčno močnejša. Posegi ugledeh zgodovinarjev pa bodo v pomoč, da bodo dvojezični nazivi tako rekoč del goriškega vsakdana, kot je bilo že v preteklosti, na katero mora naše mesto biti ponosno.

Brussa in Brancati sta že za konec tedna sprejela vabilo tajnika SSK Špacapana, da se na strankinem sedežu v Gorici zedinijo o primernem postopku udejanjanja zakona 38 za slovensko manjšino.

NA GRADINI NAD DOBERDOBOM

SPREJEMNO KRAŠKO SREDIŠČE

V soboto, 19. oktobra, se je veliko ljubiteljev narave povzpelo na Gradino nad Doberdobom, da bi prisostvovalo odprtju sprejemnega središča naravnega rezervata doberdobskega in prelošnega jezera. Gre za obsežnejši objekt na področju nekdanjega kamnoloma družbe Solvay, ki ga je doberdobska občina preuredila s sredstvi evropskih skladov.

Ob slovesnosti je najprej spregovoril doberdobski župan Mario Lavrenčič, ki je tudi izredni komisar Kraške gorske skupnosti. In prav v tem svojstvu je obžaloval, da deželna uprava ni upoštevala predlogov zainteresiranega prebivalstva in krajevni uprav, ko je ukinila tako kraško kot briško gorsko skupnost. Župan je poudaril, da bi bila prav gorska skupnost najprimernejša ustanova za upravljanje centra in tudi širšega območja kraškega parka. Z ukinitvijo gorske skupnosti je torej postavljeno pod vprašaj smotno upravljanje pomembne pridobitve

kraškega centra, za katerega ne more skrbeti samo doberdobska občinska uprava.

O tehničnih podatkih in vlogi središča je spregovoril Giuliano Sauli, ki je poudaril pomembnost centra pri naravovarstveni vzgoji mladih in številnih ljubiteljev kraških lepote. Deželni odbornik za parke Giorgio Venier Romano je čestital in se zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je v Doberdobo nastalo tako pomembno središče, ki bo služilo ne samo naši deželi, ampak tudi čezmejnemu sodelovanju pri načrtovanju in oblikovanju skupnega kraškega naravnega območja. Tako zaščiteno in opremljeno območje bo lahko postalo lepa prilika tudi za gospodarske pobude. Odbornik se je zavzel, da bi čimprej odstranili električne žice in kovinaste droge, ki tako neusmiljeno kvarijo prelepo kraško naravo. Predlagal je, da bi izkoristili načrtovani železniški koridor in spravili električne žice pod zemljo. Za čezmejno sodelovanje na področju

varstva narave se je izrekel tudi Mladen Berginc, sekretar Ministrstva za okolje Republike Slovenije.

Slovesnosti se je udeležilo več županov in odbornikov z obeh strani meje, generalna konzulka v Trstu Jadranka Šturm Kocjan, senator Miloš Budin, deželni funkcionarji in predstavniki raznih naravovarstvenih organizacij.

V prostorih središča so bili na ogled fotografije s kraškimi motivi in tipični pridelki kraške zemlje, od vina in pršuta do gob in medu. Za prijetno vzdušje je poskrbel tudi domača godba na pihala.

Večji prostor sprejemnega centra je že urejen in predstavlja zgodovinski sprehod od prvih prebivalcev Krasa do prve svetovne vojne in današnjih dni. Opremljen je z najodobnejšo multimedialno tehnologijo. Nekateri domačini so imeli razne pripombe na račun gradbenih del in opreme, predvsem notranje, ki da ne upoštevajo tipičnosti kraških elementov.

Odprtje središča ni bilo deležno blagoslova, kot se to, žal, večkrat dogaja v Doberdobo.

V FEIGLOVI KNJIŽNICI

OTROŠKE URICE

Feiglova knjižnica v Križni ulici v Gorici bo tudi v letošnjem šolskem letu namenila posebno skrb najmlajšim obiskovalcem, otrokom, ki obiskujejo vrtec, in osnovnošolcem do tretjih razredov - dobrodošli so seveda tudi drugi -, da jih bo že od mladega privabila v svoje prostore, med knjige, ki naj postanejo res njihove zveste spremljevalke na celotni življenjski poti. Od zlate jeseni pa do pisane pomladi jim namenja pet ponedeljkovih srečanj s pravljicnimi junaki, ki kot otroci odkrivajo sebe in svoj veliki, mali svet ter se "spopadajo" z vsakdanjimi prijetnimi ali nadležnimi opravili. V prijazno pravljico toplo jih bodo vsakič popeljali različni spremljevalci: štiri pripovedovalke, Vesna Tomsic, Barbara Rustja, Nataša Paulin in Majda Zavadlav, katerih spretnostne pripovedovalne veščine so vsem na dlani, in dijaki petega razreda Pedagoškega liceja S. Gregorčič iz Gorice, ki jim bo srečanje z otroki dobra pedagoška preizkušnja. Prvo pravljico srečanje bo v ponedeljek, 28. t.m.; Vesna Tomsic bo pripovedovala o Jabolčnem kralju.

IK

PD ŠTANDREŽ /
GLEDALIŠKI ABONMAŠTANDREŽ
2002

Lansko leto so se člani Prosvetnega društva Štandrež pogumno podali v dražljivo, toda tvegano abonmajsko ponudbo gledaliških ljubiteljskih skupin. Odziv nanjo je bil presenetljiv. Abonenti so napolnili župnijsko dvorano A. Gregorčič v Štandrežu in z zadovoljstvom spremljali pet gledaliških večerov, ki so si sledili v jesenskih in zimskih dneh do konca meseca januarja. Izoblikovale so jih ljubiteljske skupine iz Slovenije in domači Dramski odsek, ki ne prekinjeno ustvarja na odskih deskah že skoraj štiri desetletja. Uspešno izpeljana, v zamejstvu povsem nova pobuda, je spodbudila štandreške organizatorje in v njih okrepila prepričanje, da si ljudje želijo takih razvedrilnih, lahkotnih, po postavitvenem, dramaturškem in vsebinskem obsegu skromnejših, a nič manj kvalitetnih predstav, ki izžarevajo gledališko zagnanost ljubiteljskih igralcev, njihovo veselje do gledališkega dela in nastopanja in ne nazadnje njihov neplačani odrski trud in napor, ki ju v toplino in zadoščenje odenejo le topli aplavzi vzradoščene publike.

Tudi letošnji gledališki program, z naslovom Štandrež 2002, vsebuje pet predstav različnih žanrov, ki se bodo zvrstile od oktobra do januarja ob nedeljah popoldan ob 17. uri in v soboto zvečer ob 20.30. Vsakokrat bodo gledalci doživeli presenečenje: nagradno žrebanje!

Prva predstava bo že prihodnjo nedeljo. V Štandrež bo prvič prišlo v goste PD Horjul; odigralo bo črno komedijo Martina McDounagha Lepotna kraljica Leenana, ki jo je strokovna komisija označila kot najboljšo predstavo letošnjega Linhartovega srečanja. V nedeljo, 10. novembra, bo KPD Slavje-Kleče, Teater Balantin, prikazal komedijo Harolda Brighousea Hobson v škripcih. V soboto, 7. decembra, bo gostovalo KPD Franc Zgonik iz Branika s komedijo Hansa Schuberta Zveza za vse življenje. Števerjanska Dramska družina SKPD F. B. Sedej bo v nedeljo, 29. decembra, ponudila uprizoritev iz lanske sezone, kriminalno Agathe Christie Zločini na otoku. Kot smetana na torti pa bo za konec gledalce razveselil Dramski odsek PD Štandrež, ki bo v soboto, 25. januarja 2003, premierno in na nedeljski reprizi, 26., po izjemnem uspehu dramske postavitve Bevkovega Kaplana Martina Čedermaca, spet postregel s humorno ironično vedrino, in sicer s komedijo Daria Foa Tat, a pošten!

Za podrobnejše informacije o abonmajski ponudbi se lahko zainteresirani obrnejo na odbornika PD Štandrež Božidarja Tabaja (0481 20678 vsak dan od 12. do 14. ure) in Davida Vižintina (0481 21332 vsak dan od 18. do 20. ure).

IK

SCGV EMIL KOMEL / BERNARDA IN MARKO FINK

GLASBENO SREČANJE
S KOROŠKO

JOŽE ŠTUCIN

Tematika drugega večera cikla Srečanja z glasbo v KC Lojze Bratuž je obetala zanimiv dogodek. Mezzosopraniška Bernarda Fink, baritonist Marko Fink in pianistka Nataša Valant so namreč pripravili recital samospelov in duetov koroških umetnikov Franceta Cigana in Antona Nageleta. Oba skladatelja sta širši slovenski javnosti manj poznana. Delovala sta predvsem med Slovenci na avstrijskem Koroškem, njune zasluge za ohranjanje narodnostne zavesti pa so neprecenljive. Skladateljski opus prvega je zelo obsežen in raznorod. Glasbeniki so tokrat izvedli le sedem njegovih samospelov, ki so ga razkrili v luči izrazito iščoče in poglobljene glasbene osebnosti. Samospel na temo priljubljene Prešernove pesmi Pevcu je bil zagotovo višek tega dela koncerta. Mezzosopraniška Bernarda Fink ima izreden glas, odlično pevsko tehniko, mehak nastavek in lepo barvo. Iz drobnih melodij je sposobna ustvariti kompozicijsko tehtno in globoko glasbeno misel, katere temelji so visoko umetniški in osebnostni. "Pevčevo" trpljenje je podoživela na presunljiv in glasbeno nadvse popoln način. Več umetnin

FOTO BUMBACA

Antona Nageleta, štirje samospeli in ciklus priredb narodnih napevov, je vloga tega zanimivega tradicionalista, skladatelja z izrazito ljudskimi odtenki tudi v avtorskih skladbah, predstavilo dokaj nazorno. Imenitna kompozicijska tehnika se je sicer pokazala predvsem v samospelavih, ki sta jih solista pela izmenično, vse večjo priljubljenost med pevci pa je potrdil s priredbami preprostih ljudskih napevov. Večinoma gre za transkripcije za klavir in glas, nekatere melodije pa je skladatelj tudi "preoblikoval" in vanje avtorsko posegel z dodatnim harmonskim okrasjem in izpeljavami. Vsekakor v obeh primerih domiselno in poslušalcem všečno. V tem delu koncertnega večera

se je še posebej izkazal Marko Fink, ki mu ljudski melos nekako bolj leži. Ne smemo pa pozabiti na pianistko Natašo Valant, ki je pri nas ena najboljših in najzanesljivejših pianistk-korepetitor. Njen delež v skladbi je neprecenljiv, čeprav pogosto popolnoma "pomaknjen" v ozadje. Zna se podrediti vodilni melodiji in je ena redkih glasbenic, ki do potankosti razume pomen spremljave. Le-ta ne sme biti niti preveč niti premalo izrazita. Nataša Valant je tudi na tokratnem koncertu poskrbela, da je bilo instrumentalno ozadje ravno pravnjše. Res, mojstrsko opravljeno delo in čudovit glasbeni dogodek, ki bo še dolgo odzvanjal.

IN MEMORIAM

UMRLA ZASLUŽNA PEVKA
IN PEVOVODKINJA

V soboto, 12. t.m., je ob 23. uri umrla v 90. letu starosti dolgoletna pevka in pevovalnica Marija Pelicon. Rodila se je 21. marca 1912 v Sovodnjah ob Soči. Leta prve svetovne vojne je preživela blizu Ljubljane. Ze zelo mlada je rada pela in se navduševala za slovenske pesmi. Osnovno šolo je obiskovala v Sovodnjah, nato v Štandrežu. Kot velika ljubiteljica glasbe se je sama učila peti in igrati klavir, bila je samouk. Že ko ji je bilo 15 let ali še manj, je pela v cerkvenem pevskem zboru, 18-letna pa je že vodila domači mešani zbor, ki ga je sama ustanovila, ko je zbrala okrog sebe skupino dobrih pevk. Poznala je glavne prosvetne organizatorje in glasbenike tiste dobe, zlasti skladatelja Vinka Vodopivca in tri tenorje, Filipa Terčelja ter Lojze in Jožka Bratuža, ki so sodelovali pri pripravi in izdaji cerkvenih pesmaric. Z njimi, zlasti z Vodopivcem, je imela tesne osebne stike. Ob njihovih nasvetih je uspešno napredovala. Tudi ona je preživljala hude čase fašistične diktature. Sposobna in delavna Marija se je z vso energijo in gorečnostjo posvečala petju tako takrat kot pozneje veliko let po 2. vojni. Njen ženski

pevski zbor je postal eden najboljših na Primorskem. Stalno je nastopal tako v vasi kot tudi izven Gorice. Ona se je rada spominjala na vse nastope, posebno pa na dan, ko je njen zbor pel v Ajdovščini ob otvoritvi radijske postaje. Nekaj let pred 2. vojno se je poročila z Jožefom Pelicom in delala v domači ter pozneje v svoji trgovini. Tako pred vojno kot po njej je bila zaposlena v tovarni v Štandrežu. Petje jo je vedno navduševalo, zato je z vso zavestjo dolgo vodila svoj zbor. Zadnja leta se je zmanjšalo število pevk, a kljub temu je vedno pela in po svojih močeh vodila "sobotni" zbor še nekaj dni pred smrtjo. Ko so letos praznovali v cerkvi nje-

no 90-letnico, je nečakinja Marija Pisk med drugim to rekla: "Hvala Vam, Marija, za vse, kar ste iz ljubezni do petja naredili za Boga, družino in domovino. Z lepo slovensko pesmijo ste ohranjali tudi lepoto slovenske besede..."

Po pogrebni maši v torek, 15. t.m., sta na pokopališču zapela moški zbor in skupina Sovodnjska dekleta pod vodstvom vnukinje Sonje. Ob odprtem grobu se je domačin Zdravko Petejan z ganljivimi besedami spomnil pokojnice kot "ženske plemenitega srca in vedrega značaja". S svojim zborom je "neutrudna kulturno-prosvetna delavka" v povojnem času tako zaslovela, da je bila v "ponos vsem takratnim domačinom". Petejan je poudaril navdušenje Vinka Vodopivca, ki je celo prirejal svoje skladbe izrecno za pokojničin zbor. "Zatorej hvala ti, Marija, za tvoj veliki prispevek k temu, da se je naša vaška pevška tradicija tako dolgo ohranila in se še danes nadaljuje! Počivaj mirno v slovenski zemlji na tej zeleni domači poljani! Naj te v večni sen pospremi pesem prav tistega skladatelja, ki ti je bil v lepih mladih letih pevski mentor. - Zbogom, Marija!"

Sinovima Dušanu in Radu ter ostalim svojcem želimo iskreno sožalje.

OBVESTILA

MISIJSKA PRIREDITEV
bo v Štandrežu v nedeljo, 27. t.m. Program: ob 16. uri molitev za misijone (v cerkvi), ob 17. uri gledališka igra (v župnijski dvorani); bogat srečlov za misijone. Pridite!
DRUŠTVO UPOKOJENCEV za Goriško obvešča, da bo tradi-

cionalno martinovanje v nedeljo, 10.11., v Gaglianu. Prijave do 30. t.m. pri poverjenikih ali na sedežu društva v Križni ul. 3 ali na tel. 0481 882024.

DAROV

ZA OBNOVITEV cerkve v Gabrijah: Leopold Pahor 50,00 €. Ostali darovi prihodnjič.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin
Štandrež 2002

PD HORJUL
Martin McDounagh

LEPOTNA KRALJICA LEENANA

ČRNA KOMEDIJA

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu,
nedelja, 27. oktobra 2002, ob 17. uri

PRODAJA ABONMAJEV pri blagajni župnijske dvorane
eno uro pred predstavo

KROŽEK ZA DRUŽBENO-POLITIČNA
VPRAŠANJA ANTON GREGORČIČ

vabi na debatno srečanje

ZAKON 38/01 V MESTU GORICA

V MANJŠINI SI GA ŽELIMO VSI?

O tem bodo govorili **Mirko Špacapan,**
Ivan Bratina in **Aldo Rupel**

Dvorana nad Katoliško knjigarno na Travniku,
četrtek, 31. oktobra, ob 18. uri

V IMENU ČOTOVE DRUŽINE DEVETAK
se prisrčno zahvaljujem

vsem, ki so se odzvali našemu vabilu na dobrodelni večer "Težka izguba naj lajša tegobe" dne 7. oktobra 2002, katerega izkupiček (2.613,00 €) je bil izročen prof. Simonu Spazzapanu in prof. Andreu Veronesiju za C.R.O. Aviano. Kot je bilo že povedano, je bil ta večer organiziran v spomin na vse preminule člane naše širše Čotove družine, ki jih je zahrbtna bolezen

odtrgala iz naše srede. Prisrčna zahvala naj gre zboru Beneške korenine in skupini Gruppo vocale Farra, društvu kervodajalcev iz Sovodenj ter Dorjani Devetak za recitale in izoblikovanje programa, ki so pripomogli k res lepemu vzdušju našega večera, ter vsem prijateljem, ki so pomagali pri zakuski ali na katerikoli drug način.

AVGUŠTIN DEVETAK

VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE

TRŽAŠKA MATICA

prireja

v sodelovanju s krožkom KRUT in SDZPI

USPOSABLJANJE MENTORJEV KROŽKOV
S POMOČJO MEDMREŽJA

koliko bo trajalo: 48 ur

kako in kje: potekalo bo pod strokovnim vodstvom Andragoškega centra Slovenije v obliki predavanj in učnih delavnic v Gorici, Trstu oz. v Ljubljani ter samostojno s pomočjo multimedijskega kompleta in z vodenim sodelovanjem prek medmrežja

komu je namenjeno: vsakomur, ki želi v majhni skupini deliti izkušnje z drugimi; posebej primerno za one, ki se radi uče samostojno
informacije in prijave: goriški sedež krožka KRUT, Korzo Verdi 51 int., tel. 0481/531644; tajništvo SDZPI, ul. Ginastica 72, tel. 040/566360

PROGRAM SOFINANCIRA MINISTRSTVO ZA KULTURO RS

budin

TISKARNA

GORICA

Ul. Gregorčič 23
tel. 0481 522907
fax 0481 524447

11

ČETRTEK,
24. OKTOBR
2002

BENEŠKA SLOVENIJA

OBČINE SE OPREDELJUJEJO

ZAKONU 38 NAPROTI

Občine Srednje, Sovodnje, Podbonesec in Režija so se odzvale spodbudi paritetnega odbora, saj so se izrekle glede tega, ali naj se na njihovem ozemlju uveljavlja zakon za zaščito slovenske narodnostne skupnosti št. 38.

V občini Srednje je pismo paritetnemu odboru, ki so ga podpisali vsi člani večinske koalicije, podpisal župan Claudio Garbazi. Občinski svetovalec David Klodič si je veliko prizadeval tako za uveljavljanje zakona 38 kot zakona 482 iz leta 1999.

Občina Sovodnje je o zakonu 38 razpravljala 30. septembra. Prošnjo paritetnemu odboru je podpisala večina svetovalcev, medtem ko se je opozicija vzdržala.

V občini Podbonesec je 14 svetovalcev večine, ki jih vodi župan Piergiorgio Domenis, zaprosilo, da bi občina bila vpisana v seznam občin, kjer naj bi se uresničevala določila zakona 38.

Večina v občinskem svetu v Režiji sicer ni predstavila paritetnemu odboru nobenega pisma s prošnjo za vpis v seznam omenjenih občin; to je 11. t.m. storila manjšina v občinskem svetu, saj je prepričana, da lahko zakon 38 zaščiti rezijsko kulturo. Večina je pa že naredila marsikateri korak v to smer, saj je bil župan Sergio Barbarino kandidat za člana paritetnega odbora; in ko so potekale volitve v ta pomembni organ, so bili v dvorani deželnega sveta v Trstu prisotni tako svetovalci iz vrst večine kot manjšine občinskega sveta v Režiji.

DD

V GORENJEM TARBILJU

JESENSKI BURNJAK

Burnjak, starodavni jesenski praznik, v katerem se prepletajo tako verski kot posvetni sledovi nekdanjega življenja, je prejšnjo sončno jesensko nedeljo spet krepko zaživel v Gorenjem Tarbiju in zbral veliko ljudi iz Nadiških dolin, Furlanije, Tržaške in Goriške, iz vsega Posočja in celo z Idrijskega. V sklopu sejma, posvečenega v prvi vrsti pečenemu oz. kuhanemu kostanju, je najprej bil pohod na bližnji Hum, sledila je maša, ki jo je daroval g. Emil Cencig. Za vse prisotne so bile nato na razpolago vsakovrstne kulinarčne dobrote, od pašte do slaščic in kostanja ter seveda rujne kapljice. Popoldne so v župnijskih prostorih Popotni komedijanti iz Tržaške zaigrali Ruzantejevo To frdamano uojsko, nato so v več jeziki zapela dekleta Višarskega kvinteta. Sledil je družaben trenutek; ob harmoniki in petju se je še veliko ljudi zadržalo v prijetnem vzdušju ob vročem kostanju v svežem jesenskem večeru.

IZSELJENCI

NA POBUDO URADA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

SEMINAR ZA KULTURNE ANIMATORJE

V Ljubljani se je po poročanju Slovenske tiskovne agencije v ponedeljek, 21. oktobra, začel enotedenski seminar za kulturne animatorje iz slovenskega izseljenstva.

Seminar je prvi takšne vrste, udeležuje pa se ga ducat slušateljev iz Združenih držav Amerike, Kanade, Argentine, Avstralije, Švice, Bosne in Hercegovine ter Zveze republik Jugoslavije.

Udeleženci seminarja so se seznanili z delovanjem kolegov v izseljenstvih sredinah po svetu in s kulturnimi dejavnostmi v matični domovini.

Pobudo za seminar je dal Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je zagotovil večino denarja za njegovo izvedbo. Po tej poti želi Urad z idejami, strokovnimi nasveti in prikazom sodobne slovenske kulturne dejavnosti pomagati tistim, ki v izseljenstvih družinah predstavljajo stebel

celotnega narodnokulturnega in družabnega življenja slovenskih izseljencev.

Udeleženci seminarja so si in si še bodo ogledali gledališke in druge predstave, spremljali gledališke vaje, spoznavali skrivnosti filmske in video umetnosti, se spoznali s slovensko zborovsko sceno in podobno.

Med bivanjem v Sloveniji bodo udeleženci tudi obiskali razne kulturne ustanove v Mariboru, Celju in v koroškem zamejstvu.

Strokovni program seminarja je pripravil Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Seminar za kulturne animatorje slovenskih izseljencev se bo končal z novinarsko konferenco in sprejemom v ponedeljek, 28. oktobra, ob 11.30 v ljubljanskem hotelu Turist.

KOROŠKA

NOVOST NA KNJIŽNI POLICI

JOŽE BLAJS: NA KONICI JEZIKA

JADRANKA CERGOJ

"Jezik? Zakaj so ji odrezali jezik?" je neprenehoma mamljal, kot bi z odgovorom na to vprašanje hotel rešiti tudi vsa ostala. To vprašanje, vprašanje jezika, ki zadobiva v romanu koroškega pisca Jožeta Blaža posebno simboliko, predstavlja ključno problematiko njegovega prvenca, romana *Na konici jezika*, tako, da se protagonist odloči: "Ne, ne bom si ga odrezal, niti konice ne!"

Roman *Na konici jezika*, ki je pred meseci izšel pri celovski založbi Drava, predstavlja mešanico različnih literarnih vrst: v prvi vrsti gre za psihološki roman, proti koncu pa se napetost stopnjuje ob skrivnosti nekega umora, kar dodaja delu še srhljivo tematiko. Poleg tega lahko v romanu zasledimo številne metaliterarne odlomke, saj protagonist tudi piše svoj roman. Ritem pripovedovanja je na začetku nekoliko upočasnjen, kar poudarja glavno sporočilnost prvega dela: monotono in rutinsko življenje protagonista vsakdanjega življenja. Vsako jutro se mož zbudi, prebere časopis, poje malico, nato pa se odpravi na delo, vsak dan po isti poti, vsak dan z istimi koraki. Ko je prek časopisnih raziskav in statistik ugotovil, da spada v "dozdevno večino", ga to zadovoljuje, češ da je svoje mišljenje in svoje življenje povsem prilagodil večini. Iz dneva v dan pa se vanj utlesijo dolgčas, nezadovoljstvo in odtujenost. Tudi žena mu očita, da ni več takšen, kakršen je bil, da se prilagaja svetu in okolju, da v njem ne zasledi več iskric življenja. Vse to, dokler...

Vse to, dokler ne sreča znanke, ki ga na nekem križišču pozdravi v materinščini. Čeprav ni to izrecno povedano, lahko bralec sklepa, da gre za slovenski pozdrav v pretežno nemško govorečem okolju. Znanke se protagonist pravzaprav niti ne spominja, sploh ne ve za njeno ime, pretrse ga le pozdrav in

nasmeh tistega jutra. Odtlej dalje ni več vsako jutro isto, njegovi koraki niso isti, saj mu misel neprestano beži k tistemu pozdravu. Odloči se za dejanje, ki gre mimo vsakdanje rutinskega: vzame si dopust in spusti se v iskanje nje, ki jo je srečal na križišču. Vsako jutro se odpravlja na križišče z upanjem, da bi jo lahko tam videl, vsako jutro jo čaka, a zaman. V ozadju tega dogajanja začneja protagonist z ogorčenjem spremljati tudi politično dogajanje. Na politični sceni dobiva vedno večjo moč gibanje, ki nasprotuje tujcem. (Haider?). Manifestacija, na kateri ljudje glasno izrekajo slogane proti taki politiki, ponudi možu srečanje z osebo, ki je znanka izredno podobna. Mož se zato obrne na lastnega sina, da bi mu pomagal pri iskanju. Sin ga povabi na veselico, na kateri se mož res sreča z zaželeno osebo - dejansko s hčerko dolgo iskane znanke. Ko mu hči začne pripovedovati, da svoje mame ne vidi in ne sliši že precej dni, se napetost začneja stopnjevati. Oba razumeta, da se je moralo z njo kaj zgoditi: iskanje se nadaljuje še z večjo vnemo vse do srhljivega odkritja.

Zadnje poglavje zgodbe je osredotočeno na predstavitev protagonistovega prvenca in se tako ponovno spusti na pomen literature: mož je namreč lahko svoj roman napisal samo v trenutku, ko se je oddaljil od vsakdanjega življenja, ko se je naučil polno živeti, ko je začel odkrivati pristnost stikov z ljudmi. Obenem mu literatura pomeni tudi pobeg iz tega vsakdanjega življenja, nudi mu možnost, da se lahko za trenutek ustavi, odklopi vse žice, ki ga povezujejo s svetom in začne razmišljati... Razmišljati o sebi, o družini, o prijateljih, o okolju, v katerem živi, o jeziku, v katerem govori...

V četrtek, 24. oktobra, ob 18. uri, bo avtor prisoten na predstavitvi svojega dela v Kulturnem domu v Gorici.

OBVESTILO

KROŽEK ZA družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta in Slovensko kulturno središče Planika iz Ukeva vabita na predstavitev knjige Erika Dolharja *Boj za slovenstvo Kanalske doline*, ki bo v petek, 25. t.m., ob 18. uri v benečanski palači v Naborjetu. Knjigo in avtorja bo predstavil urednik zbirke "belih priročnikov" časnikar Ivo Jevnikar.

GLOSA JURIJ PALJK

O SVETOVVLJANSTVU

Za to besedo smo našli v Slovarju slovenskega knjižnega jezika preprosto, a zgovorno razlago, ki pravi, da je svetovljanstvo "široka, svetovna razgledanost in velika uglajenost", medtem ko Slovar slovenskega knjižnega jezika označuje za svetovljanstvo tistega, "ki je široko, svetovno razgledan in zelo uglajen", a tudi takega človeka, "ki vsebuje, izraža tako razgledanost in uglajenost".

Prav imajo tisti, ki pravijo, da se tudi v slovenskem jeziku da vse povedati, lepo, preprosto in jasno, predvsem pa nedvoumno, kar je vrhuna vsakega dobrega jezika in seveda vsakega dobrega izraznega sredstva, kar navsezadnje naš, slovenski jezik tudi je.

Tako smo z veseljem tudi v uglednem Slovarju slovenskega knjižnega jezika dobili za svetovljanstvo razlago, za katero smo tudi sami prepričani, da je edina pravilna.

Zadnje čase se je namreč tudi pomen te besede v vsakdanjem jeziku dodobra spremenil, saj se govori o svetovljanstvu na drugačen in po naše tudi izkrivljen način, češ da naj bi bil svetovljan tisti, ki je dosti sveta videl, ki je veliko potoval. Če bi poenostavili, bi lahko rekli, da se danes svetovljanstvo ne meri več po širini in razgledanosti duha in ne po uglajenosti nekega človeka, ampak po prevoženih ali pa preletenih kilometrih, kar seveda ni in tudi ne more biti res.

Če gremo v opazovanje in razmišljanje še dlje, ne moremo mimo dejstva, da danes vse več ljudi potuje, da danes vse več ljudi svet spoznava iz prve roke, a tudi to

samo po sebi še ne pomeni, da imamo zaradi tega sredi nas vse več svetovljanov, prej bi rekli nasprotno. Pomislite samo na to, da so naši predniki izjemno malo hodili okrog, da so nekateri zelo malo potovali po svetu, a danes veljajo v naših očeh za velike svetovljane, take, kakršnih je danes zelo malo.

Kako žalostno je videti nekoga, ki se ima za velikega svetovljana, ker je videl ves svet, če pa že ne ves svet, pa vsaj veliko sveta, a je zaradi tega vseeno majhen človek in to svojo majhnost prikazuje s tem, da ima sam sebe za velikega svetovljana. Ponašajo se to ljudje, ki okolja in družbe, v kateri živijo, ne cenijo, jim je premalo tako okolje, v katerem živijo in delajo, kot soljudje, ki jih ne cenijo, če že ne naravnost omalovažujejo, kar je seveda vse prej kot svetovljanstvo. take vrste ljudje, ki mislijo, da postane svetovljan že samo zato, ker si lahko privoščiš potovanje v Pariz ali redno zahajanje na Markov trg v Benetke, je v naši sredi dosti. Take vrste ljudje živijo tudi sredi nas in vse tiste, ki se dobesedno mučimo in vsak dan trdo delamo, da bi našo malo narodno skupnost naredili bogatejšo, širšo, bolj odprto, uglajeno in zato lepšo, boljše, gledajo pomilovalno. Našega dela ne cenijo, kot ne cenijo nobene ali skoraj nobene umetniške poti in ne pripovedi naših umetnikov, pa naj bodo to likovniki, pesniki, pisatelji ali glasbeniki. Takim ljudem, ki sicer zase zmotno mislijo, da

so svetovljani, je v našem prostoru vse premalo vredno, da bi tudi sami aktivno živeli v njem in v njem tudi delali, družbi s svojim delom in mišljenjem kaj pripomogli, kaj doprinesli. Nasprotno: zmotno mislijo, da je sicer ne naravnost povedano, a zato še slabše, ker je tiho, omalovaževanje Toneta Kralja in njegovega bisera, cerkvice v Pevmi, svetovljanstvo dejanje, ker so sami videli že pariško Notre Dame ali pa večkrat postopali pa Galeriji Uffizi. Gremo še naprej: taki ljudje tudi zmotno mislijo, da je svetovljan tisti, ki ceni narodno blago in zato tudi umetnost drugega in omalovažuje svoje narodno bogastvo.

To je strašna zmota in očitno znamenje majhnega človeka, ki gotovo ni svetovljan in ne uglajen, sam pa tudi ni sposoben ničesar premakniti na bolje, ponavadi gre za majhne ljudi, ki tudi na umetniškem področju ne morejo ničesar dati, in to po starem latinskem načelu, da pač tisti, ki v sebi nima, ničesar ne more dati...

Svetovljanstvo je stanje duha, je širina in uglajenost, ki se poroča z milino in dobrohotnostjo duha. Svetovljan je lahko mehanik v svoji zakotni, a urejeni delavnici, ki poleg vijakov in motornega olja najde čas za sočloveka, za koncert, za knjigo in gledališče zvečer. Svetovljani so bili, in kakšni svetovljani!, nekateri naši, slovenski kmetje, ki so prihajali v Trst in Gorico s Krasa, iz Brd in Vipavske doline, s Tolminskega in z obronkov Trnovskega

gozda: načitani in lepi, sveže in v mašno obleko odeti, spoštljivi, a ne hlapčevsko ustrezljivi in znali so poslušati, tudi jezike so poznali, svet so videli samo pri vojaki, a so sami dali nekaj svetu, ki jih je bil veliko naučil!

In kakšni svetovljani so bili nekateri primorski duhovniki sredi nas! Nekateri niso nikdar videli ne Pariza in ne Londona, a so bili svetovljani široki, ker so za nas in za naš narod zahtevali pravice, ki so jih sami drugim vedno dajali.

Svetovljan je izobražen človek, odprt in razgledan, lahko je šofer ali mornar, lahko je kmet ali delavec v tovarni, lahko tudi doktor, a nikdar že samo dejstvo, da je nekdo doktor, tudi ne pomeni, da gre za svetovljana.

Svetovljan tudi nikdar ne more omalovaževati svojih in svojega naroda korenin in ne kulture, za katero nikdar ne bo rekel, da je majhna, ker bi drugače svetovljan ne bil.

Zato se ne bojte tistih, ki sredi naše manjšine zase mislijo, da so svetovljani, a se istočasno posmehujejo našemu in vašemu delu, ker da je "premajhno, manjšinsko in zato ozko, nevedno njihove pozornosti". Tudi to, da občasno zavijajo v Pariz, naj vas ne zavede. To niso svetovljani, to so majhni ljudje, ki ponavadi niti bisero, kakršen je cerkev v Pevmi, ne poznajo, kot ne morejo dojeti pomena katedrale v Parizu.

Ko vam bodo zato o Parizu govorili, jim povejte, da ste sami bili minuli konec tedna v Hrastovljah. Svetovljanstvo jim to povejte, se pravi: široko in uglajeno, a tudi prepričljivo, razgledano.

DR. JANEZ DRNOVŠEK IN BARBARA BREZIGAR NA VRHU JAVNOMNENJSKIH RAZISKAV

NA VOLITVAH KAR OKROG 40 TISOČ KANDIDATOV

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji politične stranke, samostojne liste in kandidati nadaljujejo kampanjo za volitve predsednika države, županov in občinskih svetov, ki bodo v nedeljo, 10. novembra. Gneča za posamezne funkcije bo velika, saj je treba upoštevati, da je v državi registriranih osemindeset političnih strank, v volilnem boju pa sodeluje tudi precej neodvisnih list. Vseh kandidatov je kar okrog 40 tisoč, od tega devet za novega državnega poglavarja.

Spričo dejstva, da politika in posamezne stranke v Sloveniji ne uživajo posebnega ugleda, si mnogi kandidati v volilni kampanji poskušajo pridobiti pridih nadstrankarstva oz. povsem samostojnih osebnosti, čeprav predvsem v lokalnih okoljih dobro vedo, v kateri politični tabor spadajo.

Javna občila, tako tiskana kot elektronska, kar naprej objavljajo izide raznih anket in javnomnenskih raziskav o tem, kako volilci ocenjujejo kandidatke in kandidate za novega predsednika Slovenije. Značilno je, da sta v vseh merjenjih javnega mnenja na prvih dveh mestih dr. Janez Drnovšek in Barbara Brezigar. Javnostna podpora slednji se je od začetnih dveh odstotkov v nekaj mesecih povzpela do čez dvajset odstotkov. Po mnenju vodje volilnega štaba Brezigarjeve, Vaska Simonitića, "njena kandidatura pomeni nove razsežnosti v slovenskem političnem prostoru, saj si je tudi v glavnem sama priborila ugled in podporo volilcev". Največja tekmeča Barbare Brezigar naj bi bila dr. France Bučar in dr.

France Arhar, toda doslej jima ni uspelo odtegniti glasov podpore njeni kandidaturi.

Premier in kandidat za novega državnega poglavarja, dr. Janez Drnovšek, je medtem odgovoril na vprašanja in zanimanje volilcev o tem, kako je z njegovim zdravjem. V zelo dolgem intervjuju, objavljenem v sobotni prilogi časnika *Delo*, 19. t.m., je dr. Janez Drnovšek na vprašanje o njegovem zdravju takole odgovoril: "Dobro se počutim in zdravje je v redu. Nič ni novega od spomladi, ko so zdravniki ugotovili, da se je stanje stabiliziralo. Od takrat živim normalno in se ne ukvarjam več s tem. Nimam nobene terapije. Zdravniki so zatrdili, da sem sposoben za opravljanje katere koli funkcije. S tem se preprosto ne obremenjujem več".

V pripravi na lokalne volitve je opazno sodelovanje tako imenovanih pomladnih strank, to je SDS, SLS in Nove Slovenije, Krščanske ljudske stranke. Ponekod (denimo v Goriških Brdih) imajo te stranke skupne kandidate za nove župane, ki bi jih podprli svetnice in svetniki iz "pomladnega območja", da bi takšne koalicije upravljale čimveč slovenskih občin. Pričakujejo, da bo v prvem krogu volitev, 10. novembra, izvoljenih le manjše število županov, za večino pa bo potreben drugi volilni krog. Tedaj si bodo desnorsredinske stranke prizadevale, da bi glasove volilcev usmerile v "pomladno območje" in s tem bi morda lahko dosegli izvolitev čim večjega števila županov iz vrst "pomladnikov".

USPEL REFERENDUM NA IRSKEM

Marsikaj od tistega, kar se v teh dneh dogaja v Sloveniji, je povezano z volitvami 10. novembra. Zavarovalnica za prostovoljno zdravstveno zavarovanje Vzajemna je v časniki objavila celostranske plačane oglase, v katerih poziva k dokazni, da je njeno poslovanje pošteno, zakonito in izključno v korist zavarovalcev. Namen je očiten: v takem vzornem zavodu tudi plača predsednika Vzajemne dr. Franceta Arharja (okrog 3 milijone tolarjev mesečno), ki je povzročila burne proteste v javnosti, ne more biti sporna. Dr. Arhar pa si je svojo verodostojnost, tudi kot kandidat za novega predsednika države, še poslabšal z izjavo, "da zanj sto tisoč ali dvesto tisoč tolarjev nižja ali višja plača ne pomeni nič".

Morda ima kakšno povezovalno z volitvami tudi nenaden odstop predsednice uprave največje slovenske zavarovalnice Triglav, Nade Klemenčič, in člana uprave Jožeta Obersnela. S tem sta izpolnila zahtevo Agencije za zavarovalni nadzor, ki že dalj časa opozarja, da v Triglavu niso hoteli izvajati njenih odločb. Pravzaprav ne gre za pravo odstavitev, saj bosta oba prevzela nova visoka položaja v zavarovalnici Triglav. Pri tem omenjamo, da nekatera občila Nado Klemenčič predstavljajo kot najbogatejšo Slovenko.

Najbrž ni slučajno, da se je pred okrožnim sodiščem v Ljubljani prav zdaj na osnovi civilne tožbe začela obravnavati zaradi dogodka v Depalji vasi, 20. marca 1994. Tedaj so policisti obrambnega mi-

nistrstva aretirali Milana Smolnikarja, češ da je nezakonito vohunil za notranje ministrstvo. Ovadbo zoper domnevne krivce iz vojaške varnostne službe je tedanja višja državna tožilka Barbara Brezigar zavrnila.

Minister za zdravje dr. Dušan Keber, član vodstva LDS, v predvolilnem obdobju seznanja javnost s svojim načrtom za racionalizacijo zdravstva. Omogočila naj bi zlasti zaščito in pravice za tiste zdravstvene zavarovalce, ki živijo v slabih socialnih razmerah in si zato zdravljenja pri zasebnih zdravnikih ne morejo privoščiti. Minister dr. Dušan Keber pa se je odločno lotil razkrivanja afere v celjski bolnišnici, ki je zmanjšala ugled celotnega slovenskega zdravstva. Tam so namreč odkrili 2.500 vzorcev nepregledanih tkiv pacientov, ki jih običajno odvzamejo obolelim za rakavimi obolenji. Nekateri vzorci odvzetih tkiv so ostali nepregledani deset let, in kdo ve, koliko bolnikov je nemara tudi zaradi takega neodgovornega in neetičnega ravnanja zdravnikov-patologov v celjski bolnišnici umrlo.

V Sloveniji so ne samo politiki, temveč tudi t.i. navadna javnost z olajšanjem in zadovoljstvom sprejeli rezultate referendumov na Irskem, s katerimi so potrdili pogodbo iz Nice. S potrditvijo dokumenta, ki določa sestavo ustanov razširjene EU in postopke glasovanja v ministrskem svetu povezave, je odpravljena ovira, ki bi z morebitno zavrnitvijo pogodbe morda sploh preprečila širitev EU, kar bi zelo občutila tudi Slovenija.

ZDRUŽEVALA BO VSE DOBRO MISLEČE LJUDI

V NOVI GORICI NEODVISNA ŽENSKA LISTA

Na pobudo neodvisne svetnice v mestnem svetu mestne občine Nova Gorica, prof. Darinke Kozinc, je bila ustanovljena Neodvisna ženska lista kot del civilne družbe. Ob predstavitvi časnikarjem 17. t.m. je pobudnica poudarila, da bo Neodvisna ženska lista združevala vse dobro misleče ljudi, predvsem pa si bo prizadevala za povečanje števila žensk, ki bi sodelovale v političnem in javnem življenju. Njihov delež je zdaj premajhen, bodisi v parlamentu kot tudi na vseh drugih ravneh odločanja v Sloveniji. V mestni svet mestne občine Nova Gorica so bile, denimo, v sedanjem mandatu izvoljene samo štiri ženske, kar pomeni 12,5% od skupnega števila članov tega najvišjega organa lokalne skupnosti.

Nova organizacija civilne družbe je vložila kandidate svoje znanih in izkušenih članic in članov za Mestni svet v novi sestavi, ki bo izvoljen v nedeljo, 10. novembra. Na li-

sti so poleg prof. Darinke Kozinc še naslednji kandidati: Katjuša Žigon, podjetnica iz Renča, Lucija Mozetič, predsednica Društva za kakovost bivanja, prof. Darinka Zupan (Gomišček), dobrotnica leta v Sloveniji in znana usmerjevalka boja proti raku, Helena Drusany, zobozdravnica in mati štirih otrok, Damjana Aberšek, kulturna delavka, Viktor Drusany, magister strojniških znanosti, Jelica Domijan, upokojenka, Žarko Vuga, dipl. inž. strojništva in samostojni projektant ter Emil Kodre, strojni ključavničar.

V svojem programu se bo Lista zavzemala tudi za ohranjanje narodne zavesti, obnavljanje in razvoj slovenskega jezika in za načrtovanje prihodnosti Nove Gorice v EU. Neodvisna ženska lista ni bila ustanovljena zgolj v volilne namene. Delovala in utrjevala se bo tudi pozneje kot del civilne družbe v Sloveniji.

M.

KANDIDATKA ZA ŽUPANJO V VRTOJBI

Zasebna podjetnica Vanda Furlan, ki je znana zaradi svojih prizadevanj za ustanovitev samostojne občine Šempeter-Vrtojba, kandidira za novo županko. Oblikovala je svojo volilno listo, sebe pa predstavlja kot neodvisno kandidatko. Na volitvah se bo soočila z drugimi kandidati, med katerimi je tudi sedanji župan Dragan Valenčič. Vanda Furlan se že dalj časa uspešno upira načrtom, da bi v Vrtojbi zgradili čistilno napravo, ki bi jo uporabljala tudi Nova Gorica. Pri tem je uspela, saj v razvojnem programu občine Šempeter-Vrtojba čistilna naprava ni omenjena.

NOVA GLASILA NA GORIŠKEM

Na Goriškem se v zadnjem času širijo elektronska in tiskana sredstva obveščanja krajevnega značaja. V Solkanu so pred dnevi oprli nov TV studio območne televizije VITEL iz Dornberka. V ustanovi bo pripravljalo televizijski program okoli 20 sodelavcev. Svoj program pa širi tudi TV Primorka. Nova glasila pa so časnik z naslovom *Goriška*, ki enkrat mesečno izhaja v Novi Gorici, *Zgornjevpavski latnik*, ki tudi izhaja enkrat na mesec, *Idrijske novice*, glasilo, ki izhaja vsakih štirinajst dni, in revija *EPI-center*. Letega po potrebi izdaja Posoški razvojni center.

POMEMBNA TEMA V PREDVOLILNI KAMPANJI

VELIKO BOGATIH, A ŠE ENKRAT TOLIKO JIH ŽIVI V POMANJKANJU

V Sloveniji je bogastvo postala morda najvažnejša vrednota, na kar mnogi že dalj časa opozarjajo. O ukrepih za zmanjšanje socialnih razlik in za uveljavitev socialne države, kakršna je določena v ustavi, veliko razpravljajo tudi v predvolilni kampanji za volitve predsednika države in župane občin. Za zmanjšanje socialnih razlik se je pred kratkim v nekem predvolilnem govoru zavzel celo premier in kandidat za novega predsednika Slovenije dr. Janez Drnovšek, ki sicer nikoli ni bil posebno občutljiv za življenjske stiske ogroženih delov prebivalstva.

Sodeč po podatkih, ki jih je v novi številki objavil Neodvisni magazin za razumevanje in čar lastništva, *Dru-*

žinski delničar, "ima več kot pet odstotkov Slovencev premoženje, ki je vredno med pet in deset milijoni evrov. To pomeni, da je kar 100.000 Slovencev precej premožnih". Dr. Edo Pirkmajer, nekdanji državni podsekretar za privatizacijo na ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj, ki tudi sam sodi k bogatejši eliti, je potrdil omenjene podatke in dodal, "da je število bogatašev tudi v primerjavi s svetom povsem običajno. Meni, da bi do števila 100.000 bogatih Slovencev "najverjetneje prišli že, če bi ocenjevali premoženje zasebnih podjetij, ki jih po Sloveniji kar mrgoli. Način gospodarjenja je pri nas podoben zahodnoevropskemu, zato tudi enake razmerja glede števila bogatašev".

Če je Slovenija po številu premožnejših res primerljiva z razvitim svetom, pa toliko bolj zaskrblja podatek, da je veliko več takšnih ljudi, ki s svojimi prihodki pogosto ne morejo zadovoljiti niti najosnovnejših življenjskih potreb. Po uradnih podatkih se je kar 12,2 odstotka Slovencev že dotaknilo praga revščine. Toda tako kot bogati skrivajo svoje premoženje, tako tudi revni prikrivajo svoje pomanjkanje in tegobe. Človeka nedostojno življenje naj bi imelo več kot 200 tisoč prebivalcev Slovenije. To so po ugotovitvah statistike predvsem ljudje, ki prebivajo v neprofitnih ali socialnih stanovanjih in katerih glavni dohodek so pokojnine ali socialna pomoč. Najrevnejše so družine, v katerih noben od članov ni zaposlen, enočlanska gospodinjstva, predvsem pa starejše osebe.

M.

PREDSTAVLJEN TUDI V PARLAMENTU

PROGRAM PREPREČEVANJA SAMOMOROV

V Sloveniji zdravniki, psihologi, sociologi in strokovnjaki z drugih področij že dolgo preučujejo vzroke visokega števila samomorov. Po številu teh tragičnih primerov spada Slovenija v svetovni vrh, saj si vsako leto vzame življenje povprečno 600 ljudi. Boje pa se, da je samomorov dejansko še več, saj so lahko prikriti pod drugačnimi statističnimi opredelitvami. Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja se število samomorov v zadnjih letih ne spreminja, vendar je zdaj manj samomorov med starejšimi ljudmi in več med mlajšimi.

Zdravstveni strokovnjaki so ugotovili, da so najpogostejši vzrok za samomor alkohol in z alkoholom povezane duševne motnje. Direktor omenjenega inštituta dr.

Andrej Marušič je opozoril, da se Slovenija doslej ni učinkovito lotila preprečevanja samomorov, končno pa zdaj obravnavajo sprejem protialkoholnega zakona. V programu preprečevanja samomora je predvideno, da bi z uveljavitvijo novih ukrepov zoper omenjeno družbeno zlo število samomorov v desetih letih zmanjšali vsaj za 20%. Med javnozdravstvenimi ukrepi je predvidena, denimo, tudi postavitve mrež na mostove, nebotičnike in pečine, pa tudi dodatno usposabljanje splošnih zdravnikov, da bi lahko bolj sodelovali pri preprečevanju samomorov.

Problema visoke samomorilnosti v Sloveniji se je začela zavetati tudi politika. Po predstavitvi programa preprečevanja samomorov v dr-

žavnem zboru je njegov predsednik Borut Pahor dejal, "da smo se Slovenci na tragične podatke o številu samomorov že kar navadili in to se je usedlo tudi v politiko. Pretresljivo je, da v naši državi vsako leto naredi samomor toliko ljudi, da bi lahko napolnili pet dvoran državne zbornice".

M.

OBVESTILA

GORIŠKI MUZEJ iz Kromberka vabi na predstavitev knjige *Goriški spomini*, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi in jo je uredil dr. Branko Marušič. Predstavitev pomembne knjige o goriški preteklosti bo v ponedeljek, 28. oktobra, ob 20. uri v prostorih Goriškega muzeja. Prisotni bodo avtor in predstavniki Goriške Mohorjeve družbe.

TUDI NAPOVEDI ZA PRIHODNJE LETO NISO ROŽNATE

ITALIJANSKO PRAVO

REFORMA BANČNIH FUNDACIJ

DAMJAN HLEDE

Reforma bančnih fundacij že vsaj leto dni buri duhove italijanskega političnega in ekonomskega sveta. Uradno se je razprava začela po objavi zadnjega državnega finančnega zakona (zakon št. 448/2002), ki je v svojem 11. členu vseboval načela za precej radikalno reformo bančnih fundacij. Za izvedbo teh načel je bil poverjen minister za ekonomijo in finance, ki naj bi to storil z ministrskim odlokom. Ta odlok je bil objavljen v uradnem listu št. 230 z dne 1. oktobra letos, vstopil je v veljavo po petnajstih dneh, in sicer 16. oktobra. Vsa stvar s tem seveda ni še zaključena, saj je združenje italijanskih bančnih fundacij že napovedalo priziv na upravno sodišče.

žev. Sprememba začetne usmeritve je dosegla svoj višek v letih 1998-99, ko sta zakona št. 461/98 in 153/99 prepovedala posedovanje večinskega deleža in prisilila fundacije k prodaji kontrolnih deležev v bankah. Funkcija teh ustanov je bila vezana na neprofitni sektor. Fundacije so lahko svojo dejavnost usmerjale v tri t.i. "relevantne" sektorje: šolstvo in raziskovanje, umetnost in kultura ter zdravstvo in socialna pomoč. Kar se tiče vodenja ustanov, je veljalo načelo ravnovesja med pravico do imenovanja ljudi v organe fundacij, ki so jo imele krajevne uprave, in isto pravico, ki so jo statuti pripisovali drugim ustanovam.

Sedanja Tremontijeva reforma postavlja na glavo to načelo, ker pripisuje krajevnim upravam prednostno vlogo pri imenovanju članov raznih organov bančnih fundacij. Teh sprememb obstoječe ustanove nočejo sprejeti, ker bi na tak način večina imenovanj s strani javnih uprav bila v nasprotju z zasebno pravno naravo bančnih fundacij. Dejansko bi namreč lahko to pomenilo, da bi te ustanove upravljali v politično-strankarskem ključu. Reforma uvaja tudi druge novosti (strožja določila v zvezi s sektorji delovanja fundacij, možnost vlaganja v družbe, ki so nastale iz privatizacije javnih podjetij, obvezna odtujitev kontrolnih deležev v banki, ki jih lahko sedaj fundacije vložijo tudi v družbe za upravljanje premoženja - SGR). V vsakem primeru pa je jasno, da je srž spora v omenjeni razpravi, ki se tiče vodenja teh ustanov.

V prvi vrsti gre tu za vprašanje vodenja teh struktur, njihovo t.i. "governance", ki je sicer predmet politične razprave že vsaj celo desetletje, odkar sta zakona št. 218/90 in 356/90 uvedla bančne fundacije in jim poverila večinski delež v odgovarjajočih bankah. V začetku je jabolko spora predstavljala vloga fundacij v udeleženih bankah, saj je sama štiri leta po njihovi ustanovitvi zakon št. 474/1994 preklical obveznost večinskega deleža in uvedel olajšave za odtujitev kontrolnih dele-

tanove upravljali v politično-strankarskem ključu. Reforma uvaja tudi druge novosti (strožja določila v zvezi s sektorji delovanja fundacij, možnost vlaganja v družbe, ki so nastale iz privatizacije javnih podjetij, obvezna odtujitev kontrolnih deležev v banki, ki jih lahko sedaj fundacije vložijo tudi v družbe za upravljanje premoženja - SGR). V vsakem primeru pa je jasno, da je srž spora v omenjeni razpravi, ki se tiče vodenja teh ustanov.

PRILAGODITEV NOVIM SMERNICAM EZ

NOVA PRAVILA ZA PLAČILA

Zamujanje s plačili je v Italiji (in tudi mnogokje drugod) kronična bolezen, ki je sicer včasih bolj upravičena, včasih manj. Ker pa so obstoječi postopki za izterjave kreditov predolgi in predragi, je EZ že pred dvema letoma izdala posebno smernico (št. 2000/35/CE), kateri se je ministrski svet z zakonom, ki je bil sprejet 20. septembra letos, prilagodil. Zakon, ki sicer še čaka na objavo v uradnem listu, bo veljal za protiplačila v zvezi s pogodbami med podjetji (podjetjem zakon izrecno parificira, v skladu s sodobno prakso organov EZ, tudi samostojne poklice) ali med podjetji na eni strani in javnimi upravami na drugi, z izjemo plačil v zvezi z javnimi deli. Ne bo pa veljal za dol-

gove, ki so predmet stečajnih postopkov ali odškodnin.

Za primere, ko pogodba ne predvideva roka za plačilo, uvaja zakon rok tridesetih dni od prejete fakture ali dobrin, ob izteku katerega bodo avtomatično začele teči obresti. Dolžnik se bo plačilu obresti lahko izognil, le če bo dokazal, da je izpolnitev obveznosti bila nemogoča zaradi vzroka, ki ga ni mogoče pripisati njemu samemu. Predvideno je tudi povračilo stroškov za postopek terjatve kreditov.

Zakon spreminja tudi člen 648 civilnega postopnika in predvideva obveznost sodnika, da v primeru nekontestiranih vsot izda ukaz za izplačilo.

DH

GOSPODARSKA SLIKA V ITALIJI

MARA PETAROS

Celotno svetovno gospodarstvo preveva sedaj precejšnja negotovost. Nemška podjetja se že dalj časa ubadajo s precejšnjimi težavami in niti na Japonskem ni stanje mnogo boljše. Veliko negotovost predstavljajo nestabilne politične razmere na Srednjem vzhodu. Morebitna vojna bi takoj negativno vplivala na kotacije vrednostnih papirjev, kar bi močno prizadelo vse tiste, ki so svoje prihranke vložili v delnice in obveznice, istočasno pa bi bliskovito narasla cena surove nafte, kar bi nedvomno zelo negativno vplivalo na celotno svetovno gospodarstvo. Negativne težnje v svetovnem gospodarstvu niso obšle italijanskega položaja.

V zadnjem tromesečju je bila gospodarska slika v Italiji precej slabša od napovedane. Po zadnjih ugotovitvah se je gospodarska rast močno zmanjšala, istočasno pa tudi napovedi za naslednje leto niso ravno rožnate. Zelo zaskrbljujoče pa je tudi dejstvo, da so investicije podjetij ostale v glavnem na enaki ravni. To pomeni, da se proizvodna struktura podjetij stara, podjetja sama pa nimajo denarja, da bi lahko obnovila svoje proizvodne zmogljivosti. Ne-

gativne novice prihajajo tudi s tržišča dela. Tu se je stopnja zaposlenosti precej manj povečala, kot so napovedovali.

Z druge strani grozi italijanskemu gospodarstvu višja inflacijska stopnja. Ekonomisti napovedujejo, da bo v zadnjem tromesečju tega leta znašala približno 2,4%, povečala pa naj bi se tudi proizvodne cene.

V prejšnjih dneh so objavili tromesečno poročilo o potrošniških in varčevalnih navadah italijanskih potrošnikov v zadnjih treh mesecih. Poročilo sicer objavi vsake tri mesece in s tem vsaj nekoliko pomagajo podjetjem, da

lažje predvidevajo povpraševanje in s tem lažje načrtujejo svojo proizvodnjo. Pri analizi nakupovalnih navad si navadno izberejo vzorec, ki naj bi dovolj reprezentativno predstavljajo vse italijanske potrošnike. Po zadnjih ugotovitvah se italijanski potrošniki vedno redkeje odločajo za večje nakupe. Manjše povpraševanje je v zadnjih treh mesecih prizadelo vse proizvodne sektorje od avtomobilske industrije do elektronskih aparatov široke porabe. Nekateri analisti že postavljajo hipoteze o tem, kako se bodo italijanski potrošniki obnašali v božičnem času, ko so na programu veliki nakupi. Po predvidevanjih naj bi se nekoliko povečalo povpraševanje po televizorjih, digitalnih videokamerah, računalnikih. Ravno tako napovedujejo večje povpraševanje po nekaterih kuhinjskih pripomočkih. Vsekakor pa se povpraševanje omejuje le na nekatere pro-

izvode, ki predstavljajo novost na tržišču in ki so uporabni.

Iz analize izhaja, da so potrošniki nazaupljivi in da zaradi tega veliko raje svoje mesečne dohodke prihranijo, vendar se stalno pojavlja problem, kako ta denar donosno investirati. Marsikateri potrošnik zanimajo različne naložbe, vendar se ne zaneajo na finančne posrednike in na banke. Varčevalci ne zaupajo tem figuram po eni strani zaradi slabega in površnega svetovanja strankam, po drugi pa zaradi slabih borznih indeksov in alarmističnih novic s finančnih tržišč, ki jih skoraj dnevno posreduje televizija. Obenem jih mikajo investicije, vendar ne kažejo velikega zanimanja za naložbe v vrednostne papirje. V zadnjih mesecih je naraslo povpraševanje po življenjskih zavarovanjih, čeprav tehnično to ni prava naložba. Marsikdo pa se je odločil za hranilno knjižico ali za druge zelo tradicionalne oblike varčevanja, ki jih ponuja banka ali pošta. Veliko večje zanimanje pa kažejo za stanovanja in hiše in povprečni potrošnik meni, da je trenutno to najboljše investicija za prihranke. Tako so v zadnjih mesecih zabeležili po eni strani veliko povpraševanje po stanovanjskih hišah, po drugi pa so se močno povišale prodajne cene. Žal pa se tudi dogaja, da hranijo doma vedno večje zaloge gotovine, kar nedvomno škodi celotnemu gospodarstvu.

NEKAJ KORISTNIH NASVETOV

ZAČENJA SE SEZONA POBIRANJA IN PREDELAVE OLJK

V Istri in tržaškem Bregu je letos že čas obiranja oljk. Prav v teh dneh se obnavlja delo v obih torkljah na Tržaškem, se pravi v oljarni tržaške Kmetijske zadruge in v zasebni torkli v Mačkoljah. Nekateri oljkarji so tudi že začeli obirati črne, toskanske sorte, kot so leccino, moraiuolo in pendolino. Te sorte so namreč že zrele, medtem ko bodo s pobiranjem istrske belice še počakali, četudi je v ugodnejših legah tudi ta sorta že spremenila barvo in postaja vse bolj rumena in tudi meso ni več gladko lomljivo, ampak postaja mehko. Ko bo meso postalo kašasto ob stisku, bo pravi čas tudi za pobiranje belice.

Splošno načelo glede najprimernejšega časa za pobiranje oljk črnih sort pravi, da je olje, ki ga pridobimo iz do polovice ali tudi že povsem obarvanih plodov in je meso ploda še neobarvano, bolj obstojno. Na drevesih omenjenih toskanskih sort so plodovi sedaj prav taki in zato ni kaj čakati, v oljčnike moramo in začeti z delom. Ob poznejšem obiranju dejansko ne bomo dobili več olja, kot ne-

katere zmotno mislijo. Izplen olja je sicer v torkli višji, ker se zmanjša le količina vode v plodovih, kakovost olja pa bo gotovo slabša, ker se ustvarijo pogoji za višjo stopnjo kislin, kar ni zaželeno, če hočemo pridelati ekstrapreviško oljčno olje. Pri poznejših sortah, kot je belica, velja isto in gotovo ne smemo čakati, da bi pred pobiranjem pritisnil mraz, ker se omrznjeni plodovi hitreje kvarijo oz. se v njih močno dvignejo maščobne kisline, kar zmanjša kakovost olja. Letos bo marsikje na kakovost olja vplival močan napad oljčne muhe. Kdor ni pravčasno ukrepal in namestil vsaj lepljivih rumenih tabel oz. strupenih vab ali ni poskrbel za nasado, je opazil, da je bil letošnji napad muhe zelo hud. Zaradi poškodovanih plodov pa bo kakovost olja slabša.

H kakovosti pa bistveno prispeva način obiranja. Čakanje, da plodovi padejo na tla in njihovo pobiranje s tal ali z mreže, ki jo namestijo pod drevesi, ne daje dobrih rezultatov. V naših krajih je uveljavljeno ročno obiranje, pri čemer si pomagamo z majhnimi grabljicami in tako,

bodo višje od 5 cm. Oljke bomo morali vsak dan nekoliko premešati, da se prezračijo. Še bolje pa bomo naredili, če bomo plodove stresli v nizke zabojčke, ki jih lahko zlagamo enega na drugega. Seveda naj bo tudi v tem primeru plast plodov visoka od 3-5 cm, vsak drugi dan bomo plodove premešali tako, da jih bomo pretresli v drug zabojček in jih spet postavili v skladovalnico, v pričakovanju predelave v torkli. Izve-

da pod drevo razgrnemo gosto mrežo ali ponjavo. Tako obiranje je precej zamudno opravilo in če je malo ljudi v nasadu, je skoraj nemogoče, da bi v enem ali dveh dneh obrali dovolj oljk, da bi jih lahko nesli v torklo. Tako moramo plodove za nekaj dni hraniti doma. Zato je važno, da obiranje opravimo tako, da se plodovi čim manj poškodujejo, začasno skladiščenje pa tako, da se plodovi ne pregrejejo in ne splesnijo, kar bi se lahko zgodilo, če bi jih hranili v vrečah ali na kupu. V takih okoliščinah plodovi tudi kaj hitro začnejo gniti.

Obrane plodove bomo zato raztresli na zračen in suh pod v nizkih plasteh, ki naj ne

denci vsekakor odsvetujejo skladiščenje in prevažanje oljk v vrečah. Analize so pokazale, da shranjevanje zdravih, neprezrelih oljk v nizkih plasteh in v zračnem, suhem in primerno hladnem prostoru, ne vpliva kvarno na kakovost oljčnega olja, če plodove predelamo v času do enega tedna po obiranju. Najbolje pa je, če plodove vozimo v torklo sproti, takoj ko nabereemo zadostno količino za zmogljivost stroja. Dobro je zato, da se organiziramo in povabimo na obiranje oljk čim več ljudi, da bo delo čim prej končano. V torkli pa se pravčasno dogovorimo za dan, ko bi te plodove predelali.

OLYMPIA TISKARNA
BUDIN TMEDIA -
SOČA GOSTILNA
DEVETAK 1-3

V soboto sta se v prvem slovenskem derbiju moške C lige pomerili gorški ekipi Soča in Olympia. Tekmo si je ogledalo kar veliko število gledalcev, ki so bili poplačani z res lepo igro obeh moštev. V prvem setu so gostje takoj začeli z dobrimi napadi, tako da po nekaj minutah so že vodili z rezultatom 10:3. Olympia je nato reagirala in se proti koncu seta približala Soči, ki je pa znala obdržati prednost do konca. V drugem setu so domačini takoj začeli igrati dobro. Rayan Graunar je v napadu bil res neustavljiv, tako da je stanje v setih bilo kmalu ponovno izenačeno. V nadaljevanju pa je Soča ponovno potegnila ven zobe in z dobrimi servisi in napadi spravila obrambo Olympie v hude težave. Tekma je bila pa vseeno izredno zanimiva, saj sta obe ekipi igrali res bojevitost. Na koncu pa je le prevladala Soča, ki si je s to zmago zagotovila že drugo zaporedno zmago, ki ji omogoča, da s šestimi točkami še vedno vodi na lestvici.

PREDTEKMOVANJA ZA EVROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO NA PORTUGALSKEM

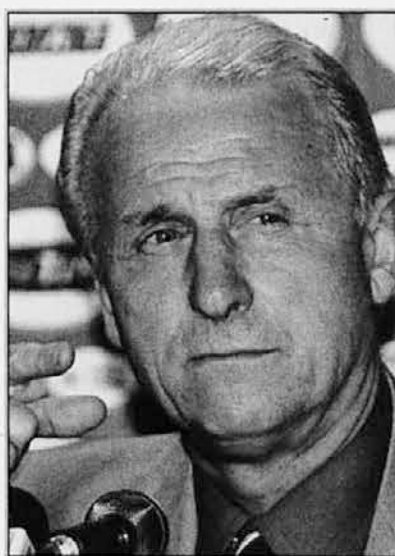
TRAPATTONIJA NA SRAMOTILNI STEBER?

ANDREJ ČERNIC

Evropsko nogometno prvenstvo na Portugalskem je še zelo daleč, od njega nas ločita še nekaj manj kot dve leti. Predtekmovanja pa so že dober mesec v polnem teku. Prejšnji teden so se skoraj vsa evropska državna prvenstva ustavila in prepustila evropski nogometni oder državnim reprezentancam. V soboto, 12., in sredo, 16. oktobra, je bilo na sporedu kar 34 tekem v vseh desetih predtekmovalnih skupinah.

Italija je v dveh tekmah, na katerih si je obetala doseči vsaj zmago in remi, če že ne kar dve zmagi, spravila pod streho eno samo, samcato točko. Po porazu z Walesom se je na selektorja Trapattonija (na sliki) seveda usul plaz polemik, ki so ga v prvi vrsti sprožili mediji in javnost. Trapattoniju se je ponovno očitala neučinkovitost v igri in rezultatih ter pretirano ob-

rambna drža celotne ekipe. Italija res tudi tokrat ni prikazala zabavnega in učinkovitega nogometa, vendar gre razloge za slabo predstavo iskati predvsem v številnih odsotnostih. Italijanski nogometni zvezdniki so v dneh pred reprezentančnimi tekmami kot za stavo v javnosti eden za drugim naznanjali svojo nerazpoložljivost za nastop z dresom državne izbrane vrste zaradi manjših ali večjih poškodb. (Ne)Upravičeno so bili odsotni Totti, Vieri in Inzaghi. Slednja sta bila tri (oziroma štiri) dni kasneje že v formi in na razpolago klubskima trenerjema za prvenstveno tekmo. Vieri je v sobotni predstavi proti Juventusu celo odigral

vseh 90 minut, kljub temu da še dvainsedemdeset ur pred tem ni mogel stopiti na igrišče. Navzkrižje interesov med klubskim in reprezentančnim nogometom postaja vse očitnejše: razdrobljen spored tekem je ekipe privedel do tega, da zelo nerade

“posojajo” svoje nogometaše njihovim matičnim reprezentancam. Trapattonijev odstrel, do katerega bi lahko prišlo v naslednjih dneh, bi kazal na zatiskanje oči italijanske nogometne zveze pred perečim problemom, ki bi ga morali predsednik Carraro in sami klubi čimprej rešiti.

Slovenski selektor Bojan Prašnikar se ta čas ukvarja z drugačnimi težavami. Slovenci so na pariškem Saint Denisu doživeli ledeno hladno prho. Francoski petelini so jih premagali z visokim pet proti nič in močno omajali samozavest nogometašev na sončni strani Alp. Zahovič in soigralci so, po zmagi na Roccu proti Italijanom in uspešnem štartu v predtekmovalnem krogu proti Malti, doživeli hud poraz proti Francozom, proti katerim tehnično niso pokazali ničesar. Organizirane igre Slovencev ni bilo zaslediti “niti pod mikroskopom”. V Sloveniji so se tako

po sobotnem nastopu proti bluesom že pojavile prve kritike na Prašnikarjev račun, češ da je Katanec bolje razumel potrebe slovenske reprezentance v zvezi s postavitvijo na igrišču. Kritiki vidijo med hujšimi pomanjkljivostmi današnje reprezentance odsotnost Mladena Rudonje in Milana Osterca, standardnih napadalcev v Katančevi postavi. Slednja sta sicer zabilo zelo malo golov, po oceni dela slovenske javnosti pa sta bila s svojo obrambno igro nepogrešljiva v izrazito obrambno postavljeni slovenski enajsterici. Z njihovim slovesom naj bi se podrlo ravnovesje v igri slovenske reprezentance.

Vse te teorije seveda spadajo v fantanogomet, poraz s Francozi so Slovenci vzeli v poštev že od vsega začetka. Za Prašnikarjeve fante bodo odločilne tekme z manj kakovostnimi nasprotniki. Najnevarnejši konkurent za drugo mesto v skupini (če upoštevamo, da je prvo mesto že oddano Francozom) je Izrael, ki je popolnoma v dometu slovenske reprezentance.

5. STRANI

50 LET DELA

Veliko se nas je zbralo, da bi prisostvovali svečanosti in predvsem pa blagoslovu novih prostorov Malega semenišča in dijaškega doma, ki stojita na mestu, kjer je nekoč stalo Malo semenišče.

Veliko se nas je zbralo, da bi se Bogu in Materi Božji zahvalili za vse, kar smo v Malem semenišču dobrega preželi in bi obenem pri skupni molitvi tudi prosili Boga in Mater Božjo, naj skrbno bdita nad sedanjo Škofijsko gimnazijo, ki nadaljuje pomembno delo Malega semenišča.

Prišli so škofje ljubljanske nadškofije dr. Franc Rode, msgr. Jože Kvas, msgr. Andrej Glavan, predstavnik mariborske škofije dr. Marjan Turnšek s sobraty, prišli so duhovniki in redovnice, mladi in starejši

venski del cerkve v Italiji sta predstavljala msgr. Oskar Simčič in msgr. Franc Vončina. Prav je tako, saj je vipavsko Malo semenišče nastalo zato, ker je bila tedanja slovenska Cerkev čez noč odrezana od slavnega goriskega semenišča, na katerega smo še danes Slovenci navezani, saj so naše korenine v njem!

Vse prisotne je pozdravil koprski škof msgr. Metod Pirih, ob katerem je stal koprski pomožni škof, tudi sam vipavski maturant, dr. Jurij Bizjak in celotno današnje vodstvo Škofijske gimnazije in Malega semenišča v Vipavi: ravnatelj Vladimir Anžel, rektor msgr. Vinko Lapajne, duhovni vodja Stanko Fajdiga, svetovalec in dolgoletni prefekt Malega semenišča in profesor Ivan Albreht ter seveda ves profesorski zbor, v katerem moramo omeniti prof.

so pripomogli k temu, da je bila slovesnost v Vipavi tako lepa in svečana, uspešna. Pravi mladi, ki so pod vodstvom pevovodkinje Loredane Sajovic s pesmijo oplemenitili svečano akademijo ob zlatem jubileju vipavskega Malega semenišča, so danes nasledniki vseh nekdanih duhovnikov in drugih izobražencev, ki so izšli iz slovite vipavske šole.

Veliko se nas je zbralo najprej ob današnjih prenovljenih prostorih Malega semenišča, kjer je msgr. Metod Pirih blagoslovil nas in nove prostore, predvsem pa smo se vsi z molitvijo Bogu in vsem dobrim ljudem zahvalili za petdeset let plodnega, človeškega in Božjega dela v Malem semenišču in seveda današnji Škofijski gimnaziji. Predstavniki koprške škofije in Malega semenišča so podelili priznanja in zahvale najbolj zaslužnim za obnovo, nakar je sledil ogled novih prostorov, v katerih bodo odslej živeli mladi primorski izobraženci jutrišnjega dne, med njimi gotovo tudi prihodnji slovenski duhovniki in škofje.

Kako velikega pomena je bilo Malo semenišče za ves slovenski prostor, za ves slovenski narod in predvsem pa za vso slovensko Cerkev, je bilo na slovesni akademiji jasno že ob pogledu na zbrane, saj je med njimi sedelo ogromno duhovnikov. Malo semenišče je bila kovnica slovenskih duhovnikov in krščanskih izobražencev v časih, ki so bili za slovensko Cerkev in za ves slo-

venski narod izjemno težki! Po priložnostnem nagovoru msgr. Metoda Pirija, ki ga objavljam posebej in v celoti, je spregovoril tudi najvišji pastir slovenske Cerkev dr. Franc Rode, ki je med drugim povedal, kako velik pomen je imelo vipavsko Malo semenišče za vso slovensko Cerkev, “saj so iz njega prihajali v bogoslovje najbolj pobožni fantje, ki so danes duhovni pastirji povsod po Sloveniji”. Dr. Franc Rode je tudi javno izpostavil zaslugo apostolskega administratorja dr. Mihaela Toroša, ki je pred petdesetimi leti v težkih časih postavil temelje Malemu semenišču, in čestital koprskemu škofu msgr. Metodu Pirihu za obnovo in gradnjo novih prostorov današnjega Malega semenišča, dijaškega doma in Škofijske gimnazije.

Prof. Franc Kralj, za katerega maturantje Malega semenišča vemo, da je bil v Vipavi v Srednji verski šoli, kakor se je Malo semenišče tudi imenovalo, domala vse: od resnega, zahtevnega profesorja zgodovine in geografije do rektorja, prefekta, ekonoma in gotovo bi se še kaj našlo, saj je opravljal vedno zahtevne naloge in je neločljivo povezan z življenjem Malega semenišča, je imel osrednji govor z naslovom Začetki delovanja Malega semenišča v Vipavi.

Prof. Franc Kralj je po poklicu duhovnik, župnik na Slapu pri Vipavi, a obenem tudi izvrsten zgodovinar, kar je

dokazal tudi s svojo predstavitvijo trdih začetkov Malega semenišča v Vipavi, ko je dobesedno na klop prikoval prisotne na svečani akademiji in nanizal do sedaj še nepoznane vire.

Iz vsega povedanega, predvsem pa zaradi izjemno težkih dni, ki jih je vipavsko Malo semenišče živelo pod socialistično oblastjo tedanje Jugoslavije, je pred nami vstala slika o trdih časih, a tudi o modrosti msgr. Toroša in predvsem pa slika nepozabnih primorskih duhovnikov, ki so svoje življenje zapisali Malemu semenišču in fantom v njem.

Razpravo prof. Franca Kralja je vredno prebrati, ker gre za dobro zgodbo iz naše preteklosti, ne namišljeno, ampak za odlično zgodbo o Malem semenišču in zgodbo o semenišču, iz katerega je zrasla današnja slovenska Cerkev ter seveda njeni duhovni pastirji.

Da vse ne bi šlo v pozabo, da bi se spomin ohranil in bi se vsaj danes lahko zahvalili nekaterim, ki so že deležni

večnega plačila pri Bogu, so pripravili Zbornik ob zlatem jubileju Malega semenišča v Vipavi, v katerem je osrednji del namenjen prav zgodovinski raziskavi dr. Franca Kralja.

Lepo je bilo tudi to, da so podelili priznanja dobrotnikom in predvsem pa zaslužnim profesorjem vipavskega Malega semenišča.

Še najlepše pa je bilo srečanje, ki je sledilo svečani akademiji ob petdesetletnici Malega semenišča in zapeti “Pobratimiji”. Smeh in tudi kaka solza se je utrnila, nekaterih več ni, so že odšli v večnost, tretji niso mogli priti; od 1.010 vpisanih dijakov v Malo semenišče se nas je v Vipavi veliko zbralo.

Mladost, svežina, bistrost, gostoljubje in prijaznost današnjih dijakov Škofijske gimnazije v Vipavi so zagotovilo, da se duh Malega semenišča tudi danes ohranja in lahko slovenski narod in slovenska cerkev tudi v prihodnje računata na bogato žetev iz vipavske kovnice krščanskih izobražencev!

maturanti Malega semenišča, njihovi starši, predstavniki javnega, kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, prišli so ljudje, ki so bili in so navezani na svoje Malo semenišče v Vipavi. Slo-

Franca Kralja, prof. Franca Pivka, prof. Janeza Zupeta, prof. Pavla Sporna, prof. Andreja Vovka ter vrsto drugih.

Predvsem pa so nas pričakali današnji dijaki in dijanke Škofijske gimnazije, ki

15

ČETRTEK,
24. OKTOBR/
2002

Duhovniki nudijo pomoč vsem Pomagaj vsem duhovnikom

38.000 škofijskih duhovnikov vsak dan oznanja evangelij v župnijah med ljudmi in nudi vsem ljubezen, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo, potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč: prispevek za vzdrževanje duhovnikov. Te darove zbira Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero), ki jih razdeli med vse duhovnike, posebno tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko **800.01.01.01**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov.
Podpora številnim za dobro vseh.

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- poštni tekoči račun št. 57803009
- kreditne kartice: s kartico CartaSi in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sovvenire.it
- bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) v znesku do največ 1032,91 evrov letno odbije od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave Irpef ter povezanih deželnega in občinskega dodatka.

Za dodatna pojasnila glede omenjenih načinov kliči brezplačno informativno številko 800.01.01.01.

Izberi način, ki ti najbolj ustreza. Zahvaljujemo se ti za prispevek.